

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Daha 5 nəfər öldü-ölkədə yayılan qrip, yoxsa koronadır?
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 11 oktyabr 2023-cü il Çərşənbə № 182 (8318) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

HƏMAS-ın bizim bölgəni də qarışdırmaq planı

Politoloq:
"Qruplaşmanın İrana təşəkkür etmələri hiyləgər gedişdir"

yazısı səh.10-da

Əsir əsgərlərimizin taleyi və "erməni şərtləri"

yazısı səh.3-də

İrəvanın növbəti demarşı - Paşinyan MDB liderləri ilə görüşə getmir

yazısı səh.5-də

Tehran-Bakı münasibətləri: kim güzəştə getdi, kim geri çəkildi...

yazısı səh.7-də

Ermənistan iqtisadiyyatı "canüstə"

yazısı səh.5-də

Anklavların geri qaytarılacağı xəbəri erməniləri təlaşa saldı

yazısı səh.9-da

Şuşadan mühüm mesajlar

yazısı səh.11-də

XİN-də müavinlərin kurasiya etdiyi sahələr hansılardır?

yazısı səh.12-də

"Ramiz Mehdiyevin ailə bankı satılır" iddiası

yazısı səh.2-də

Tiflisdə görüş təklifinə niyə cavab verilmir?

yazısı səh.7-də

RUSİYA QARABAĞDA MÜNAQİŞƏYƏ NÖQTƏ YOX, VERGÜL QOYUR

Sülhməramlılarla bağlı açıqlama Qaluzinin şəxsi fikri deyil, Kreml bu yolla Bakının nəbzini yoxlayır; "Valday" konfransında Putinin Qarabağla bağlı dediyi "məsələ bitdi" fikri niyə "unudulur" - rəylər

yazısı səh.4-də

Avropada sərt anti-Azərbaycan ruzigarı - İndi də AŞ PA...

Sabah Bakı vaxtı ilə 18.00-da "Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət" mövzusunda müzakirələr başlayacaq

yazısı səh.12-də

Təhlükəsizlik Şurasının katibi həbsdəki separatçılardan danışdı

yazısı səh.4-də

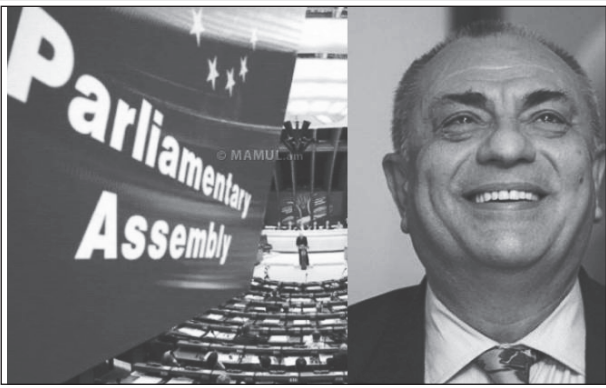
İstanbuldakı məxfi görüşdə iştirak edən ABŞ-ın "Qafqaz canişini" Bakıda

yazısı səh.8-də

Araik Arutyunyanın vəkili niyə qınaq hədəfinə çevrilib?

yazısı səh.6-da

Türkeşin oğlu AŞ PA-nın vitse-prezidenti oldu

Yıldırım Toğrul Türkeş Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) vitse-prezidenti seçilib.

Bu barədə AŞ PA-nın mətbuat xidməti məlumat yayıb. Türkiyənin hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AKP) üzvü olan Yıldırım Toğrul Türkeş Milliyyətçi Hərəkət Partiyasının qurucusu Alparslan Türkeşin oğludur.

“Tərtər işi” ilə bağlı həbs olunanlara cəza istənilirdi

“Tərtər işi” ilə bağlı ittiham olunan polkovnik Vüsal Ələsgərov, sabiq qərargah rəisi, polkovnik-leytenant Rəşid Niftəliyev, müddətdən artıq hərbi xidmət keçən Ramil Qarayev və Rüstəm Ələsgərovun cinayət işi üzrə məhkəmə istintaqı başa çatıb.

APA xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsində hakim Camal Ramzanovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə prokuror çıxış edib. Dövlət ittihamçısı Vüsal Ələsgərovun 10 il, Rüstəm Ələsgərovun 12 il, Rəşid Niftəliyevin 9 il, Ramil Qarayevin isə 8 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsini istəyib.

Vəkillər çıxış üçün vaxt istəyib.

Məhkəmə qeyri-müəyyən vaxtadək təxirə salınıb.

Qeyd edək ki, Vüsal Ələsgərov, Rüstəm Ələsgərov, Ramil Qarayev Cinayət Məcəlləsinin 145.3 (qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə), 293.2 (işgəncə, işgəncə hesab olunmayan qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan rəftar və ya cəza), 341.2.2 (vəzifə səlahiyyətlərini aşma) və 341.2.3-cü maddələri, Fuad Axundov CM-in 127.2.2 (qəsdən sağlamlığa az ağır zərər vurma), 145.3, 293.3, 341.2.2 və 341.2.3 maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək barələrində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

“Muxtariyyət verilməsə, ermənilər geri qayıtmayacaq” - Babayan

“Muxtariyyət məsələsi həll olunmayınca, Qarabağ erməniləri heç bir halda geri qayıtmamalıdır”.

Bakupost.az xəbər verir ki, bunu özünü buraxan separatçı qurumun “Təhlükəsizlik Şurasının” keçmiş katibi Samvel Babayan deyib.

Onun fikrincə, Azərbaycan və Rusiya etnik təmizləmənin olmadığını sübut etmək üçün müəyyən sayda erməni Qarabağa qaytarmağa çalışacaq.

“Onlar “artsax” xalqının psixologiyasına yaxşı bələd deyil. Bilmirdilər ki, fakt qarşısında qalan “artsax” xalqı hamısı bir nəfər kimi, vahid mövqedən çıxış edəcək. Bu, onların planına daxil deyildi”.

Sülhməramlılar Azərbaycan Ordusu ilə birlikdə 14 post yaradıb

Rusiya sülhməramlı kontingenti qan tökülməsinə yol verməmək, təhlükəsizliyi təmin etmək və dinc əhaliyə qarşı humanitar hüquq normalarına riayət etmək məqsədilə Dağlıq Qarabağ ərazisində öz vəzifəsinin icrasını davam etdirir. Bu barədə sülhməramlıların 9 oktyabr tarixli məlumat bülletenində deyilir.

Əsasən Dağlıq Qarabağın silahlı birləşmələrinin təhvil verdikləri hərbi sursat, silah, hərbi və xüsusi texnika anbarları qorunur.

Belə ki, “Şimal” (7 post) və “Cənub” (18 post) məsuliyyət zonalarında 25 keşikçi postu var, onlardan 14-ü Azərbaycan tərəfi ilə birgə fəaliyyət göstərir.

Rusiya sülhməramlılarının iştirakı ilə Dağlıq Qarabağın yaşayış məntəqələrinə elektrik və qaz təchizatının bərpası üzrə işlər davam edir.

□ “Turan”

“Ramiz Mehdiyevin ailə bankı satılır” iddiası

Azərbaycanın bank sektorunda “yarpaq tökülməsi” davam edir. Ciddi problemlərlə üzləşən banklar ya bağlanılır, ya da satılır.

Bakupost.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, Prezident Administrasiyasının keçmiş rəhbəri Ramiz Mehdiyevin ailə bankı olan “Bank BTB” də satışa çıxarılıb.

Məlumatlı mənbənin bildirdiyinə görə, Ramiz Mehdiyevin oğlu tərəfindən satışa çıxarılan banka müştəri də tapılıb. Hətta onların arasında bankın 15 milyon manata satılması barədə razılıq da əldə olunub. Lakin Ramiz Mehdiyevin bankı satın almaq istəyən şəxsdən onunla da razılaşmağı tələb etdiyi bildirilir. Bu səbəbdən sövdələşmənin hələ yekunlaşmadığı deyilir.

Qeyd edək ki, 2022-ci ilin yekun hesabatına görə, zi-

yanla işləyən banklar arasında artıq bağlanmış “Günaybank”la yanaşı, “Bank BTB”nin də adı çəkilirdi. Qeyd olunurdu ki, ötən il bankın ziyanı 5 milyon manat təşkil edib. Ramiz Mehdiyev vəzifədən ayrıldıqdan sonra bankın xalis mənfəətinin 16 milyon 653 min manat azaldığı və 2020-ci ilin sonunda 9 milyon 130 min manatlıq zərərə düşdüyü barədə xəbərlər yayılmışdı.

Nazirlikdən hava xəbərdarlığı - güclü külək, sel, qar...

Bakıda və Abşeron yarımadasında oktyabrın 11-i gündüzdən 12-si gündüzədək şimal-qərb küləyinin 15-20 m/s, ararir 23-28 m/s, yarımadanın bəzi yerlərində ararir 30-32 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən xəbər verilib. Azərbaycanın rayonlarında oktyabrın 11-i axşamədək ölkə ərazisində qeyri-sabit hava şəraitinin davam edəcəyi, bəzi yerlərdə ararir yağış yağacağı gözlənilir. Ayr-ayrı yerlərdə (Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, Mərkəzi Aran Dağlıq-Şirvan, Naxçıvan MR-da, Lənkəran-Astara) yağışların leysan xarakterli intensiv olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı ehtimalı var.

Oktyabrın 11-dən 12-si səhərdə qərb küləyinin 15-20 m/s, ararir 23-25 m/s, 11-də gündüz ayrı-ayrı yerlərdə ararir 30 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Çaylarda suluğun artacağı, Balakən-Şəki bölgəsinin ərazisindən axan Katexçay, Talaçay, Şinqay, Kürmükçay; Oğuz-Qəbələ bölgəsinin Göyçay, Dəmiraparaçay, Girdimançay; Quba-Qusar bölgəsinin Vəlvələçay, Qaraçay; Daşkəsən-Gədəbəy və Gəncə-Qax bölgəsinin Əsrəkçay, Gəncəçay, Qabırçıçay; Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgəsinin Gorançay, Quruçay, Köndələnçay çaylarından qismiddətli daşqın və sel keçəcəyi ehtimalı var.

Azərbaycan Rusiya-Çin Ay stansiyası layihəsinə qoşuldu

Çinin və Azərbaycanın kosmik agentlikləri arasında Ayda Beynəlxalq Elmi Stansiyanın (ABES) tikinti layihəsi çərçivəsinə əməkdaşlığa dair birgə bəyanat imzalanıb. Bu barədə CGTN teleka-

nalı məlumat verir.

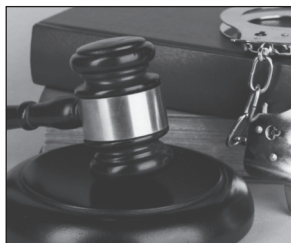
Sənədə əsasən, hər iki tərəf həmçinin kadr hazırlığı və elmi təcrübələrin keçirilməsi üzrə əməkdaşlıq etmək niyyətindədir. Telekanal qeyd edir ki, o cümlədən proqrama daha öncə Pakistan, BƏƏ, CAR və Asiya-Sakit Okean Kosmik Əməkdaşlıq Təşkilatı qoşulub.

CGTN-in məlumatına görə, əməkdaşlığa dair bəyanatın imzalanması cari ayın əvvəlində Bakıda keçirilən 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi çərçivəsində baş tutub.

Rusiya və Çin arasında ABES-in yaradılması ilə bağlı əməkdaşlıq memorandumu 2021-ci ildə imzalanıb. Layihə çərçivəsində ölkələr stansiyanın yaradılması üzrə yol xəritəsini birgə hazırlamaqla, layihənin planlaşdırılması, əsaslandırılması, layihələndirilməsi, işlənilməsi, reallaşdırılması və istismar zamanı qarşılıqlı əlaqədə olmalıdırlar.

2021-ci ildə “Roskosmos”da qeyd olunub ki, ABES Ayın səthində və/və ya orbitində yaradılacaq. Stansiyadan “çoxprofilili və çoxməqsədli elmi-tədqiqat işləri aparmaq üçün” istifadə ediləcək. Daha öncə oktyabr ayında məlum olub ki, ABES-in tikintisi 2040-cı ilə qədər başa çata bilər.

İran vətəndaşına casusluğa görə 12 il həbs cəzası verildi

Oktyabrın 10-da Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində İran vətəndaşı Astan Babək Soleymana hökm oxunub.

Məhkəmə iranlı Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin 276-cı (casusluq) maddəsi ilə təqsirli bilərək 12 il azadlıqdan məhrum edib. Bu barədə “Turan”a məhkəmədə bildiriblər.

48 yaşlı Soleyman bu ilin mayında Naxçıvanda saxlanılıb. Etnik azərbaycanlıdır, təbrizlidir, ixtisasca həkimdir. İstintaq məlumatına görə, İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunun (Sepah) kəşfiyyat bölməsinin əməkdaşdır.

Səfirlik Azərbaycanı israililərə müraciət etdi

İsrailin Azərbaycandakı səfirliyi ölkəmizdəki israililərə müraciət edib.

Bu barədə səfirliyin “X” hesabında yazılıb.

Bildirilib ki, bu həftənin cümə günü, yəni oktyabrın 13-də İsrailə uçuşlar həyata keçiriləcək.

Qeyd olunub ki, vətəndaşlara daha ətraflı məlumat verəcək. Bundan sonra Azərbaycandakı israililər “İsrair” saytından bilet sifariş edə biləcəklər.

Ermənilərin Xocavənddəki talanı: 150 min dollar, 10 kişi qızıl-zinət

Ermənistanın İstintaq Komitəsi İrəvandakı “Artsaxbank”-ın Azərbaycanın Xocavənd şəhərində qanunsuz fəaliyyət göstərmiş “filialına” məxsus pul və qızıl əşyaların oğurlanması ilə bağlı cinayət işi açıb.

Bu barədə İstintaq Komitəsinin mətbuat katibi Qor Abramyan sosial şəbəkədəki səhifəsində yazıb.

Onun məlumatına görə, oktyabrın 6-da bankın Xocavənd “filialının” meneceri İrəvandakı baş ofisə əlaqə saxlayıb və bildirib ki, sentyabrın 22-də Qarabağdan təxliyə olunarkən bütün nağd pulu özü ilə götürüb - təxminən 150 min dollar və 100 balaca kişi qızıl-zinət əşyası. Ertesi gün Ermənistanə çatdırmaq məqsədilə avtomobilinə yerləşdirib. Lakin gecə saatlarında naməlum şəxslər avtomobilə daxil olaraq bütün pulu və qiymətli əşyaları oğurlayıblar.

Bankirin ifadəsi əsasında cinayət işi başlanıb, ibtidai araşdırma aparılır.

Pul və qızıl-zinət əşyalarının menecerin özü tərəfindən də oğurlana biləcəyi ehtimalı araşdırılır.

Payız fəslı gələr-gəlməz artıq mövsümü xəstəliklər də özünü büruzə verir. Havaların qeyri-sabit keçməsi nəinki insanların ovqatına, eləcə də səhhətlərinə də mənfi göstərir. Əhali müxtəlif növ virus infeksiyalarından əziyyət çəkdiyini bildirir.

Son günlər daha çox verilən suallardan biri isə odur ki, yayılan bu viruslar, görəsən, COVID 19, yoxsa qrip virusudur. Yeri gəlmişkən, Azərbaycanda koronavirus (COVID-19) infeksiyasına son 1 həftədə (02.10.2023-08.10.2023) 361 yeni yoluxma faktı qeydə alınıb, 359 nəfər müalicə olunaraq sağalıb. Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahdan "Yeni Müsavat"a verilən məlumata görə, analiz nümunələri müsbət çıxan 5 nəfər vəfat edib. Azərbaycanda indiyədək ümumilikdə 833 550 nəfər koronavirus infeksiyasına yoluxub. Onlardan 822 843 nəfər müalicə olunaraq sağalıb, 10 337 nəfər vəfat edib, aktiv xəstə sayı 370 nəfərdir. Ölkədə son həftə ərzində 4 280, hazırkı dövredə isə 7 692 353 test aparılıb. Göründüyü kimi, koronavirusa yoluxanlar, hətta vəfat edənlər hələ də var.

Bununla belə, o qeyd edilməlidir ki, əhali arasında koronavirusa qarşı həm təbii olaraq immunitet yaranıb, yeni xəstəliyə yoluxub sağalanların sayı kifayət qədərdir. Eyni zamanda süni şəkildə immunitet də əldə edilib ki, bu da əlbəttə, vaksinasıya sayəsində. Bəs qripə qarşı peyvəndlər də Azərbaycana gətirilibmi? Nəzərə alınsa ki, həkimlər qrip virusunun da təhlükəli olması barədə, xüsusilə immuniteti zəif olanlar üçün ağır fəsadlara səbəb ola biləcəyini xüsusi vurğulayırlar.

Əhali arasında qripə qarşı vaksinasıyaya başlanılmayıb. "Sputnik Azərbaycan"ın Səhiyyə Nazirliyinə ünvanladığı sor-

ğuya verilən cavabda bildirilib ki, səhiyyə naziri hər il qripə qarşı vaksinasıya barədə əmr imzalayır. Bu mövsümdə isə hələ qripə qarşı peyvəndin vurulması ilə bağlı məlumat yoxdur. Əhəlinin qripə qarşı vaksin olunması ilə bağlı bir qərar olmasa da, artıq əhəli arasında qrip əlamətlərindən şikayətlənənlərin sayı çoxdur.

Azərbaycan Tibb Universitetinin Pulmonologiya şöbəsinin həkimi Günel Sadiqova da "Sputnik Azərbaycan"a bildirib ki, yüksək temperatur, halsızlıq və öskürəklə müraciət edən xəstələrdə koronavirusun yeni ştamının olduğu təsdiqlənəyib. O, bu əlamətlərin daha çox mövsümi qrip əlamətlərinə bənzədiyini söyləyib. Bildirib ki, havaların soyuması və fəsil dəyişikliyi ilə əlaqədar kəskin respirator xəstəliklər baş qaldırır. Onun sözlərinə görə, mövsümi qrip virusları yüksək hərarət, baş ağrısı, halsızlıq, öskürək kimi simptomlarla müşayiət olunur.

G.Sadiqova bildirib ki, əhəli arasında ən çox xroniki xəstəliklərdən əziyyət çəkənlərin qripə qarşı peyvənd edilməsi tövsiyə olunur. Çünki belə insanlarda kəskin respirator viruslara yoluxma ağırlaşma və- rə bilər.

Qeyd edək ki, qrip əlamətləri ilə müşahidə edilən xəstəliyin yayılması artıq uşaqlar arasında da müşahidə olunur. Azərbaycan Tibb Universitetinin (ATU) Uşaq Xəstəlikləri kafedrasının müdiri Nəsim Quliyev açıqlamasında bildirib ki, mövsümi qrip virusuna qarşı vaksinasıyanın aparılması üçün öncə bu il hansı qrip viru-

Daha 5 nəfər öldü - ölkədə yayılan qrip, yoxsa koronadır?

İnfeksionist: "Bu virus kifayət qədər ağır keçir, peyvənd vacibdir"

sunun dominant olduğu təsdiqlənməlidir. Bundan sonra qripin həmin ştamına qarşı vaksin tətbiq olunmalıdır. Kafedra müdiri bildirib ki, mövsümi qrip adlandırılan viruslardan qorunmaq üçün əsas yol gigiyenik qaydalara əməl etmək, immun sistemini güclü saxlamaqdır.

Qripə qarşı peyvənd vurul-

ması nə dərəcədə vacibdir? Hansı peyvənd bütün qrip növləri üçün keçərlidir?

İnfeksionist-hepatoloq Mərdan Əliyev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, respirator virus infeksiyası ilə müraciət edən bütün xəstələr öncə müayinə edilib: "Həmin xəstələrdən yaxma götürürük, məlum olur ki, bu in-

sanlar koronavirus infeksiyasına yoluxmayıblar. Kəskin respirator virus infeksiyalarını, koronavirusdan başqa xeyli sayda digər viruslar təvədir. Bunların içində qrip virusu da var. Qrip yalnız bu viruslardan biridir və kifayət qədər ağır keçən xəstəlikdir. El arasında buna qrip deyirlər. Zökəm əlamətləri ilə müşahidə olunan burun ax-

ması, öskürək, boğaz ağrısı, qızdırma, halsızlıq, sümük, əzələ ağrıları. Bu əlamətlər müşahidə olunan xəstəliklərin hamısına qrip deyirlər. Amma qrip yalnız virusun növüdür. Kifayət qədər ağır keçir, çox ciddi ağırlaşmaları ola bilər. Ona görə qripə qarşı peyvənd vurulması tövsiyə olunur. Digər viruslara qarşı peyvənd yoxdur, buna ehtiyac da yoxdur. Qripə qarşı olan peyvəndə isə ehtiyac var. Bir az yaşlı xəstələrdə, immuniteti zəif olanlarda, yəni xroniki xəstəliyi olanlarda qrip virusu ağırlaşmalarla müşahidə olunur. Pnevmoniya verə bilər, eyni zamanda sinusoid, digər ağırlaşmalar verə bilər və ölümcül də ola bilər. Ona görə belə şəxslərin peyvənd olunması tövsiyə olunur. Payız fəslı qripin mövsümü sayılır. Öncədən peyvənd olunması bu mövsümdə insanı qoruya bilər. Amma qrip virusunun peyvəndi vurulandan sonra insan təbii ki, kəskin respirator virus infeksiyalarına yoluxa bilər. Təbii ki, səbəbi qrip olmur, bunlar ağır gedişatlı olmadığı üçün təhlükəli sayılmır. Əgər şəxs qrip virusuna yoluxacaqsə, bayaq dediyim zökəm əlamətləri ilə müşahidə olunan xəstəliyə yoluxmayacaq deyə bir şey yoxdur".

Q Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"

Əsir əsgərlərimizin taleyi və "erməni şərtləri"

Ermənilərin istəyi budur ki, "Həminin hamıya" prinsipi üzrə 2 hərbi əsgərimizin müqabilində barəsində məhkəmə hökmü çıxarılmış 50-dən artıq terrorçu dəyişdirilsin

Azərbaycan Ordusunun əsgərləri - 2004-cü il təvəllüdlü Aqşın Bəbirov və 2003-cü il təvəllüdlü Hüseyn Axundov 2023-cü ilin aprel ayında sərhəd zonasındakı dumanlı hava şəraiti səbəbindən yolu azaraq qonşu Ermənistan ərazisinə keçiblər. Daha sonra onlar Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən əsir götürüldülər.

İrəvanda Aqşın Bəbirov və Hüseyn Axundov "Ermənistanın dövlət sərhədini qanunsuz keçməkdə, odlu silah və döyüş sursatı daşımaqda" ittiham olunublar. Qondarma məhkəmə prosesində Aqşın Bəbirova 11,5 il, Hüseyn Axundova isə 20 il müddətinə həbs cəzası verilib.

Son olaraq sentyabr ayında BQXK nümayəndələri Ermənistanda saxlanılan iki Azərbaycan vətəndaşına yenidən baş çəkiblər. Onlarla təkbətək görüş keçirilib və ailələri ilə əlaqələri yaradılıb.

Ermənistan bu cür sülhü pozan addımlarla nə etməyi hədəfləyir? Azərbaycan hərbiçilərin geri qayıtması üçün hansı addımları atmalıdır?

Mövzu ilə bağlı Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə Yeni Müsavat'a danışdı: "Azərbaycan dövləti hansı ölkədə olmasından asılı olmayaraq, öz vətəndaşlarına laqeyd qalmır və biz bunun fakti-

ki şahidiyik. Məsələn, İranda Fərid Səfərlinin qeyri-qanuni həbsi, onunla bağlı aparılan danışıqlar buna sübut ola bilər. Xatırladım ki, bugünlərdə baş prokuror Kamran Əliyev tərəfindən belə bir ifadə səsləndi ki, İran tərəfi həmin işə yenidən baxması üçün söz verib. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan dövlət başçısının tapşırığı ilə müxtəlif qurumlar danışıqlar aparır.

Yeni hansı dövlətlərlə bu və digər formada əlaqələrimiz var, təbii ki, biz bunu reallaşdırma bilirik. Amma Ermənistanla hazırda heç bir əlaqəmiz yoxdur, orada nə səfərliyimiz, nə konsulluğumuz var ki, danışıqlar aparsın. Doğrudur, bunu üçüncü ölkələr vasitəsilə edə bilirik. Amma hazırda Ermənistanla olan əsgərlərimizin qeyri-qanuni saxlanması və onlar barəsində qeyri-qanuni şəkildə tələm-tələsik məhkəmələrin keçirilməsi, onlara uzun müddətli həbs cəzası verilməsi onu göstərir ki, Ermənistan qısaşlıq mövqeyində durur və əlinə düşən hər bir azərbaycanlıdan

qısa almaq, bununla da bu və digər formada Azərbaycana təsir etmək imkanlarını düşü- nür. Bəli, Azərbaycanda da məhkum olunan ermənilər var, amma onlar hərbi əsir deyil, terrorçulardır. Söhbət son vaxtlar antiterror tədbirləri zamanı saxlanılan separatçı rejimin dırnaqarası rəhbərlərindən getmir, ondan əvvəl xeyli sayda erməniəsilli terrorçuların həbs edilməsi ilə bağlı məlumatlar var idi.

Biz indi bununla bağlı Ermənistanla hansı təzyiqlər

edə bilərik? Hesab edirəm ki, hazırkı durumda hansısa təzyiqdən söz gedə bilməz. Yəni danışıqlar olmalıdır və çox şübhəsiz ki, Ermənistan bizim qanunsuz olaraq mühakimə edilərək, uzun müddətə azadlıqdan məhkum edilmiş həmin əsirlərimizin qaytarılması ilə bağlı "bazarlıqlar" edəcək və Azərbaycanda olan, barələrində hökm çıxarılan terrorçuların bir çoxunun geri qaytarılması, dəyişdirilməsi istiqamətində addım atılması ilə bağlı təkliflər verə-

cəklər. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, Ermənistanda qeyri-qanuni saxlanılmış və qeyri-qanuni məhkum edilmiş hərbi əsirlərimizin Azərbaycana qaytarılması ölkəmizin siyasi maraqlarından biridir və ümid edirəm ki, diplomatiya və yaxud digər danışıqlar yolu məsələ ilə öz müsbət həllinin tapacaq və orada saxlanılan vətəndaşlarımız Azərbaycana, öz vətənlərinə qayıdacaqlar".

Politoloq Qabil Hüseynli də mövzu ilə bağlı danışdı:

"Öncə xatırladım ki, Azərbaycanda mühakimə olunan ermənilər terrorçu hərəkətlərinə görə, yeni müharibə bitdikdən sonra terror törətmiş, ərazilərimizə partlayıcı maddələr yerləşdirməyə çalışdıkları üçün saxlanılıblar. Bizim iki əsgərimiz isə pis hava şəraitində yolu azaraq onların tərəfinə keçib. Amma Ermənistan əsassız yərə onları adam öldürmədə ittiham edib, birinə 20 il, birinə isə 11 il həbs cəzası verib. Əlbəttə ki, bunun başdan-ayağa qurma bir iş olduğunu hər kəs bilir. Ermənilərin xəyalı budur ki, sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra "Həminin hamıya" prinsipi üzrə 2 hərbi əsgərimizin müqabilində onların bizdə olan, üzərində məhkəmə hökmü çıxarılmış 50-dən artıq terrorçusu dəyişdirilsin. Azərbaycan dövlətinin isə mövqeyi budur ki, Ermənistan hərbi əsgərlərini qondarma ittihamlarla həbs edib və ona görə onlar təcili azad edilməlidir. Təbii ki, Ermənistan bununla razılaşmaq istəmir. Fikrimcə, bu məsələlərin həlli sülh müqaviləsindən asılı olacaq, bundan sonra ermənilərin "Həminin hamıya" xəyalı baş tutmayacaq. Hesab edirəm ki, hazırkı vəziyyətdə Azərbaycan BMT-nin əsrlər və itkin düşmüş adamlarla bağlı komitəsinə müraciət etməli, müxtəlif beynəlxalq tribunalarda bu məsələni gündəmə gətirməlidir".

Q Xəlida GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Azərbaycanın məlum antiterror tədbirlərindən sonra Qarabağda Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin gələcəyinin necə olacağı əsas müzakirə mövzularından birinə çevrilib. Rusiya sülhməramlı kontingenti Ağdərədə, Əsgəran və Şuşa rayonlarında tərəflər arasında keçmiş təmas xətti boyunca müvəqqəti müşahidə məntəqələrini söküb.

Rusiya Müdafiə Nazirliyinin məlumat bülletenində həmçinin deyilir ki, silah, hərbi texnika və sursat anbarlarının mühafizəsi Rusiya-Azərbaycan birgə mühafizə postları tərəfindən təşkil edilib. Xüsusilə erməni mediası iddia edir ki, artıq Qarabağda rus hərbcilərinin saxlanılmasına ehtiyac yoxdur. Hətta guya 2023-cü il noyabrın 1-dək Rusiya sülhməramlı kontingentinin Azərbaycanı tərk edəcəyinə dair "məlumatlara malik olduğunu" yazır. **Rus politoloq Dmitri Solonnikov** fikrincə, hazırda əldə 2020-ci ilin 44 günlük müharibəsinin nəticələrinə uyğun imzalanmış sənəd var: "Bu sənəddə Rusiya sülhməramlılarının 5 il, yəni müvafiq olaraq 2025-ci ilə qədər qalma müddəti göstərilir. Amma başa düşürük ki, sənəd müəyyən şərtlərlə imzalanıb,

əlavə edib.

Qaluzin həmçinin Rusiya sülhməramlı kontingentinin Qarabağ ermənilərinin nümayəndələri ilə Azərbaycan hakimiyyəti arasında təmasların aparılmasında rolunu vurğulayıb və regionda sabitliyin təmin edilməsi üçün onların davamlı iştirakının zəruriliyini bildirib. Bundan əlavə, Qaluzin qeyd edib ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması "Zaqafqaziyada ümumi sabitləşmənin mühüm amilinə" çevriləcək. "Bu, bütün Transqafqaz dövrlətlərinin iqtisadi inkişafına töhfə verəcək, çünki bu halda Ermənistanın nəqliyyat-logistika mərkəzinə çevrilmək, Azərbaycan, Türkiyə və Rusiya ilə nəqliyyat əlaqələrini gücləndirmək və genişləndirmək imkanı olacaq. Azərbaycan ölkənin iki bölgəsi arasında fasiləsiz ritmik nəqliyyat

Rusiya Qarabağda münafiqşəyə nöqtə yox, vergül qoyur

Sülhməramlılarla bağlı açıqlama Qaluzinin şəxsi fikri deyil, Kreml bu yolla Bakının nəbzini yoxlayır; "Valday" konfransında Putinin Qarabağla bağlı dediyi "məsələ bitdi" fikri niyə "unudulur" - rəylər

Qafqazda sabitliyi pozur. "İndi iki ölkənin rəhbərliyi suverenliyinin qarşılıqlı tanınması məsələsini öz aralarında həll etdikdən sonra dinc həyat qurmağın, öz aralarında etimadı gücləndirməyin vaxtı çatıb. Rusiya sülhməramlı kontingenti isə öz növbəsində bu prosesə hər cür töhfə verməyə hazırdır", - deyər Rusiyanın XİN başçısı qeyd edib

zum yoxdur. Yeni 2025-ci ildən sonra onlara ehtiyac yaranmayacaq. Hər şey Azərbaycan dövlətinin mövqeyindən asılı olacaq".

Analitik Elxan Şahinoğlu fikrincə, Qaluzinin "Rusiya sülhməramlı kontingentinin Qarabağda olmasına tələb var və bu, gələcəkdə də zəruri olacaq" açıqlamasını cavabsız qoy-

Ramil Usubov

Təhlükəsizlik Şurasının katibi həbsdəki separatçılardan danışdı

"Bütün Qarabağda artıq Azərbaycan bayrağı dalğalanır. Məhv edilən separatçı rejimin tör-töküntüləri tərk-silah olunur, "boz zona"nın minasızlaşdırılması və silahsızlaşdırılması prosesi uğurla həyata keçirilir, onların cinayət məsuliyyətinə cəlb edilən avantürist başçıları Bakı həbsxanalarında istintaqa ifadə verirlər".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasının katibi, general-polkovnik Ramil Usubov rəsmi mətbuatda dərc olunan məqaləsində qeyd edib.

O bildirib ki, Prezident İlham Əliyev uzun onilliklərin əsas problemini - 86,6 min kv. km-lik torpaqlarımızda ölkəmizin ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin və konstitusiyaya quruluşunun təminini bir həmlə ilə həll edib: "Zəti-aliləri Azərbaycanı iki əsrdə təhdid edən, xalqımıza qanlı soyqırımlar, dövlətimizə ərazi itkiləri yaşadan işğalçılıq siyasətini, "dənizdən-dənizə" xülyalarını puç etdi, eyni zamanda Azərbaycanın təhlükəsizlik sisteminin, nəhayət ki, tam formalaşmasına, davamlı təhdidlərin zərərsizləşdirilməsinə nail oldu. Beləliklə, həm də Ulu öndər Heydər Əliyevin müqəddəs arzuları, vəsiyyətləri Müzəffər Komandanımızın rəhbərliyi ilə məhz "Heydər Əliyev ili"ndə gerçəyə çevrildi. Son beş əsrlik tariximizin ən böyük qəhrəmanlıq səhifəsinin məhz bu yubiley ilində tarixə yazılması həm də Lider, Xalq, Ordu birliyinin sarsılmazlığının, onun Dahi Öndərin işıqlı ideallarına, arzularına sonsuz məhəbbətinin və sədaqətinin parlaq təzahürüdür".

R.Usubov qeyd edib ki, bu proseslər çərçivəsində Azərbaycanın Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyasının əsas prinsipi olan "Azərbaycan Respublikasının ərazisi vahiddir, toxunulmazdır və bölünməzdir. Beynəlxalq hüquqda təsbit olunmuş bütün vasitələrdən istifadə etməklə öz ərazi bütövlüyünü bərpa etmək Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizlik siyasətinin ən ümdə vəzifəsidir" - müddəası da təmin olunub: "Tarixi Zəfər və onun davamı olan antiterror tədbirləri təhlükəsizlik sisteminin son hədəfini gerçəkləşdirərək, onun təamlığını reallaşdırdı.

Xüsusi vurğulamaq istədim ki, möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyev fəaliyyətinin hələ ilk dövrlərindən etibarən, Qarabağın işğalını milli təhlükəsizliyin əsas təhdidi kimi xarakterizə edərək, tarixi ərazilərimizin Ermənistanın işğalından azad edilməsini öncül hədəf kimi müəyyənləşdirmişdi. O, bu tələyüklü vəzifəni qüdrətli liderlik məharəti ilə cəmi 44 günə gerçəkləşdirdi, 23 saat ərzində yekunlaşdırdı".

yerləşməsinə ikiəlli razı olar. Ona görə bu təhlükəni önlemək üçün hazırkı variant daha yaxşı görünür. Bir müddət sonra ruslar da tam gedəcəklər. Azərbaycan özü ərazilərə nəzarət edərsə, əhali ilə təmaslar qurursa, konflikt yoxdursa, beynəlxalq missiyaya ehtiyac görünmür. Sadəcə, Rusiyanın regionda qalmaq

indi isə dünyada tamam başqa vəziyyət var və iki ildən sonra durumun necə olacağını proqnozlaşdırmaq çox çətindir, demək olar ki, mümkün deyil".

Onun sözlərinə görə, indiki status-kvoda çıxış etsək, Rusiya sülhməramlılarının regionu daha tez tərk etməsi mümkündür. Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin RBC-yə müsahibəsində Rusiya sülhməramlılarının Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində qalmasının mümkünlüyü haqda danışdı. Onun fikrincə, "münafiqşə vəziyyətinə son nöqtə hələ müəyyən edilməyib". Qarabağın bir çox sakininin könüllü olaraq bölgəni tərk etmək qərarına gəlməsinə baxmayaraq, Qaluzin əmindir ki, Rusiyanın sülhməramlı missiyasına hələ də tələbat var. O, həmçinin Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan arasında nəqliyyat və iqtisadi inteqrasiya, sərhədlərin delimitasiyası, sülh müqaviləsinin imzalanması və iki ölkə arasında əlaqələrin qurulması ilə bağlı üçtərəfli sazişlərin vacibliyini vurğulayıb: "Bütün bunlar birlikdə normallaşma üçün qarşılıqlı məqbul şərtlərə gətirib çıxarmalıdır", - deyər

əlaqəsinə malik olmaq imkanı əldə edəcək. Zaqafqaziyada vəziyyətin ümumi sabitləşməsi isə gələcək üçün Ermənistan və Azərbaycan arasında etimad əsaslarının möhkəmlənməsinə xidmət edəcək", - deyər xarici işlər nazirinin müavini qeyd edib.

Lavrovun müavini "münafiqşə bitməyib" deyəndə nəyi nəzərdə tutur və Rusiya regionu tərk etməmək üçün yeni hansı addımlar ata bilər?

"Qarabağdakı Rusiya sülhməramlı kontingenti Cənubi Qafqazda dinc həyatın bərqərar olmasına töhfə verməyə hazırdır, ABŞ və Avropa İttifaqı isə bölgəyə qeyri-sabitlik toxumları səpir". Bu barədə isə Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun "BMT Nizamnaməsinin prinsiplərinə tam şəkildə riayət edilməsi - qarşılıqlı əlaqələrin, beynəlxalq sülh və sabitliyin açarıdır" adlı məqaləsində yazılıb. Məqalədə qeyd olunur ki, hazırda Brüssel öz geosiyasi ambisiyalarının düşünü, Azərbaycan və Ermənistanı öz "vasitəçilik xidmətlərini" sırmaq istəyir, Vaşinqtonla birlikdə Cənubi

Polkovnik Şair Ramaldanov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Qaluzinin münafiqşə deyərək nəyi nəzərdə tutduğu aydınlaşdır: "Hazırda reinteqrasiya prosesi getməkdədir. Belkə erməni əhalisi ilə təmaslara görə belə fikir səsləndirir. Hər halda, biz üçtərəfli sənədin 4-cü bəndini icra etmişik, demilitarizasiyanı reallaşdırmışıq, de-fakto və de-yure Qarabağ iqtisadi rayonu Azərbaycanın tabeliyinə keçib. Amma yanvarın 1-dək tam təhvil-təslim prosesi gedəcək. Gələn ildən isə dövlət idarələri fəaliyyətə başlayacaqlar. Ola bilsin ki, Qaluzin bunu nəzərdə tutur". **Polkovnik qeyd etdi ki, erməni sakinlərin vətəndaşlığa qəbulu başlayıb, kimlər şərtlərimizlə razılıbsa, Qarabağda qalıb yaşayırlar:** "Artıq Azərbaycanın bəzi qurumları işlərini davam etdirirlər. Reinteqrasiya başa çatanda bu problemə də son qoyulacaq, onda münafiqşə ifadəsini işlətməzlər. Sülhməramlılara gəlincə, biz də deyirik ki, hələ onlara zərurət var, reinteqrasiyanı birgə həyata keçiririk. Putinin sözlərini də nəzərə alsaq, onlara böyük ölçüdə lü-

maq olmaz. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi səviyyəsində Qaluzinin bu sözlərinə cavab verilməlidir ki, Rusiya sülhməramlı kontingentinin Qarabağda fəaliyyətinin davam etməsinə ehtiyac qalmayıb: "Məsələ burasındadır ki, sülhməramlılarla bağlı açıqlama Qaluzinin şəxsi fikri deyil, Kreml bu yolla yenə nəbzimizi yoxlayır. Deməli, Kremlin Qaluzin vasitəsilə bizə göndərdiyi mesaj cavabsız qalmamalıdır. Cavab mesajında Rusiya prezidenti Vladimir Putinin bugünlərdə "Valday" konfransında Qarabağla bağlı dediyi "məsələ bitdi" fikri də xatırladılmalıdır".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova indiki halda rus hərbcilərinin bir müddət Xankəndidə qalacağını düşünü. Onun sözlərinə görə, bu, bizə də sərf edir: "Çünki Avropa Parlamentinin son bədnam qətnaməsində BMT missiyasının bölgəyə yerləşdirilməsinə çağırış edilir. Fransa, Avropa Birliyi də bu mövqeni ürəkdən alqışlayırlar. Ermənistan da böyük həvəslə BMT bayrağı altında Qarabağ sülhməramlı qüvvələrin

üçün indi yeni variantlar düşündüyünü görmək olar. Kreml gözənilməz vəziyyətlə qarşılaşıb. İndi həm Ermənistanı orbitində saxlamaq, həm də sülhməramlıların bölgədə varlığını davam etdirməsi üçün spekulyasiyalara yol vermək məcburiyyətindədir".

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın Avropa İttifaqının Qranada sammiti çərçivəsində Türkiyənin prosedə dəvət edilməməsinə əsas götürməklə Ermənistanla görüşdən imtina etməsi fonunda belə fikirlər səslənir ki, tərəflər arasında sülh sazişi MDB liderlərinin Bışkek görüşündə imzalana bilər. “Yeni Müsavat” xatırladır ki, MDB dövlət başçılarının Bışkek sammiti oktyabrın 12-də olacaq.

Putinin də toplantıda iştirakı gözlənilir. İddia edilir ki, Paşinyan da tədbirə gəlsə, sülh sənədinin ilk addımı Bışkekə imzalana bilər. Amma məlum olub ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan oktyabrın 12-də Bışkekə keçiriləcək MDB sammitində videoformatda iştirak edə bilər. Bu barədə Rusiya prezidentinin köməkçisi Yuri Uşakov bildirib. Uşakov “Paşinyan Bışkekə gedəcək, ya yox, bilmirəm. Fikrimcə, bunun video-konfrans vasitəsilə olacağı barədə məlumatlar var” deyib. Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin isə MDB sammiti çərçivəsində Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri arasında danışıqların aparılmasının mümkünliyünü açıqlayıb. “Azərbaycan tərəfi artıq prinsipial razılığını verib. Və biz gözləyirik ki, Ermənistan tərəfi də bu məsələyə məsuliyyətlə yanaşacaq və belə danışıqlarda iştiraka razı olacaq”. Ancaq məlum olub ki, MDB Xarici İşlər Nazirləri Şurasının oktyabrın 12-də Bışkekə keçirilməsi nəzərdə tutulan iclasında Ararat Mirzoyan yox, onun müavini iştirak edəcək.

Qarabağ ətrafında yaranmış vəziyyət fonunda Bışkek sammitində Ermənistan və Azərbaycanın iştirakı planları ilə bağlı sualı cavablandırın Lebedev qeyd edib ki, Birlik İcraiyyə Komitəsinin Ukrayna və Moldovadan başqa heç bir dövlətin bundan imtina etməsi barədə məlumatı yox-

dur. “Qalanlarına gəlincə, heç kimin iştirakdan imtina edəcəyi ilə bağlı heç bir məlumatımız yoxdur. Ən azı, indi əldə etdiyimiz məlumat onu deməyə əsas verir ki, - və ümid edirik ki, Ukrayna və Moldova istisna olmaqla, əksər dövlətlər bu tədbirdə təmsil olunacaqlar”, - deyərək MDB baş katibi əlavə edib. Maraqlıdır ki, Paşinyanın oktyabrın 18-də Strasburqda Avropa Parlamentinin plenar iclasında çıxış edəcəyi dəqiqləşib. Bunu Qranadada keçirilən Aİ-nin qeyri-rəsmi sammiti çərçivəsində keçirilən mətbuat konfransında AP rəhbəri Roberta Metsola deyib. Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin RBC-yə müsahibəsində Ermənistanın Roma Statutuna qoşulmasını “tamamilə qeyri-dost addım” hesab edib. Onun sözlərinə görə, Avropa İttifaqı “Azərbaycan və Ermənistan arasında nizamlanmadan çox, Rusiyanı regiondan sıxışdırmaqdan çox narahatdır”. Göründüyü kimi, Paşinyan anti-Rusiya ritorikasını gücləndirir. Əvvəlcə Ermənistan parlamenti Roma əsasnaməsini ratifikasiya etdi, ardınca Bışkekə keçirilən KTMT təlimlərində iştirakdan imtina olundu, indi isə Nikol Qırğızıstan paytaxtında MDB liderlərinin görüşünə getmir, əksinə, Strasburqa səfərə yollanır. Ən yaxşı halda onun videoformatda iclasa qatılacağı gözlənilir. İrəvanın getdikcə artan anti-Putin davranışları hara qədər davam edəcək?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağinin “Yeni Mü-

İrəvanın növbəti demarşı - Paşinyan MDB liderləri ilə görüşə getmir

Bışkekə keçirilən KTMT təlimlərindən imtina edən İrəvan sammitdə də iştirak etmir, Mirzoyan isə müaviniyi göndərir; erməni baş nazir videobağlantı ilə qoşula bilər

savat”a bildirdiyinə görə, Ermənistan özünü belə aparması ilə demək istəyir ki, harada Rusiya var, orada mən yoxam: “Hətta xarici işlər naziri də getmədi, müaviniyi göndərir. Açıq surətdə nümayiş etdirirlər ki, Qərbin yanında yox. Bir variant odur ki, ABŞ və Avropa Birliyi Ermənistanı, deyəsən, ciddi dəstək vəd edib. İkinci versiya odur ki, Rusiyadan nəse qoparmaq üçün belə görüntü yaradılır”. **Onun sözlərinə görə, təbii ki, Qərb regionda təsirlərini gücləndirməyə çalışır,**

amma Rusiya ilə açıq şəkildə qarşıdurmaya da getmək istəmir: “İrəvan ümid edir ki, Qərb ona nəse verə bilər. Qranada görüşü də təsdiqlədi ki, Avropa Ermənistanı dəstəkləyir. Avropa Parlamentinin qətnaməsini sanki Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi həzirləmişdi. Görünür ki, İrəvanı şirnikləndirirlər. Sadəcə, Qərb heç zaman axıra qədər verdiyi sözün arxasında dayanmır. Rusiyanın da ciddi təsir imkanları var. Böyük ehtimalla Ermənistan Rusiyanın orbitindən çıxma bilməyəcək”.

Politoloq Oqtay Qasımovun dediyinə görə, Rusiya-Ermənistan münasibətləri getdikcə gərginləşir: “Son bir neçə ayda İrəvan Moskvanın təklif etdiyi görüş və tədbirlərdən imtina edib. Eləcə də Bışkekə iclasda iştirak etmir, KTMT təlimlərinə qatılmır, bu bloka təyin etdiyi nümayəndəni geri çağırırdıqdan sonra yerinə başqasını ayırmayıb. Bir sözlə, Rusiyanın bütün formatlarından imtina etməkdədir, əvəzində isə Fransa-Ermənistan əməkdaşlığı genişlənməkdədir”.

O.Qasımov xatırladır ki, Fransanın baş diplomati Ketrin Kolonna İrəvanda səfərdə olarkən də bunu açıq şəkildə dilə gətirdi: “Eyni zamanda Hindistandan milyonluq silah-sursatın alınması və tədarükü başlanıb, Fransa Ermənistanı zirehli texnika göndərmək qərarı verib. Bu cür davam etsə, yeni Qərbin Rusiyanı Ermənistandan çıxarmaqla bağlı addımları güclənsə, Kremldən də təzyiqlər sərtləşəcək. Bura Ermənistan qaz tədarükü, Rusiyada qeyri-qanuni yaşayan miqrantların geri qaytarılması, siyasi səhnədə olan fiqurlar vasitəsilə təzyiqləri aid ola bilər. Sadəcə, əgər Qərbdən Ermənistanı dəstək artarsa, Paşinyan hakimiyyəti tab gətirə bilər. Hər halda, Ermənistan-Rusiya münasibətlərində gərginlik artacaq. Bu münasibətlərin normallaşacağını gözləmirəm. Rusiyanın atacağı addımları indidən proqnozlaşdırmaq çətin-dir, lakin pis ssenariyə təsəvvür edə bilməyirəm. Rusiyaya bağlı keçmiş müdafiə naziri Arşak Karapetyanın meydana çıxması da Kremlin addımlarından biri sayıla bilər”.

Emil SALAMOĞLU
“Yeni Müsavat”

Ermənistan iqtisadiyyatı “canüstə”

Bu ilin birinci rübündə ÜDM-in artımı 11.2 faiz idisə, ilin sonuna qədər bu rəqəm 7.2% təşkil edəcək

Uzun müddətdir Ermənistan iqtisadiyyatında inkişaf əvəzinə geriləmə tendensiyası müşahidə olunur. Bunun isə məntiqi olaraq bir neçə səbəbi var.

Bu illər ərzində Ermənistan diasporun göndərdiyi “sədəqə” və ianələr hesabına ayaqda durmağa çalışsa da, ölkənin xarici borcu hər il artmaqda davam edir. Artıq Ermənistanın xarici dövlət borcu illik dövlət büdcəsindən bir neçə dəfə artıq həddə gəlib çatıb. Əgər tendensiyalar bu səpkidə davam etsə, yaxın gələcəkdə Ermənistan dövləti xarici borc bataqlığında boğulmağa məhkum olacaq. İşğalçı siyasəti Ermənistanı regiondakı beynəlxalq layihələrdən kənarda qoyub. Eyni zamanda ölkə ərazisində elə də ciddi resurslar yoxdur, müttəfiqi olduğu dövlətlər isə Ermənistanı ciddi investisiya yatırımayblar. Dövlət borc girdabından o səviyyəyə çatıb ki, Ermənistanın demir yolları Rusiyanın nəzarətindədir və söz haqqı o ölkədədir. Erməni valyutası dram isə getdikcə daha da ucuzlaşır. Bütün bunlar Ermənistanın iqtisadi tənəzzülə sürətlə daxil olma-

sından xəbər verir. İnflyasiya həddi, diasporun, xüsusən də Rusiyadakı erməni icmasının ölkəyə investisiya qoymaqdan imtina etməsi vəziyyəti daha da mürəkkəbləşdirir. Sırr deyil ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın xaricdə fəaliyyət göstərən erməni diasporu ilə münasibətləri korlanıb və diaspor başbirlərləri də bu səbəbdən artıq investisiya və sərmayə məsələsində xəsislik edirlər. (Report).

Bu yaxınlarda isə Ermənistanın maliyyə naziri Vahe Ovannisyan 2024-cü ildə müdafiə xərclərinin 7.3% artırılacağını qeyd edib. Qısa, 2024-cü ildə Ermənistan müdafiə üçün 555 milyard dram, yəni 1.5 milyard dollar ayıracaq. Bu isə 2023-cü ilin rəqəmləri ilə müqayisədə 97.4 milyon dollar çox vəsait deməkdir. Əgər Vahe Ovannisyanın dediyi rəqəmlər düzgün olsa, bu, Ermənistanın xarici borcunun artımı deməkdir.

Bundan əlavə, Ermənistan iqtisadiyyatının cari ili sürünə-sürünə yola verməsi ümumi daxili məhsula da təsirsiz ötürməyəcək. Əgər cari ilin birinci rübündə ÜDM-in artımı 11.2 faiz idisə, ilin sonuna qədər bu rəqəm 7.2% təşkil edəcək. Bununla yanaşı, büdcə kəsiri nə az, nə çox, 883 milyon dollar təşkil edəcək.

Hələ bunlar da azmış kimi, son dövrlər Rusiya ilə münasibətlərin gətdikcə kəskinləşməsi Ermənistan iqtisadiyyatına ciddi şəkildə mənfi tə-

sir göstərir. Hələ cari ilin mart ayından Rusiyaya erməni konyakının ixracından ciddi problemlər yaranmışdı. Səbəb kimi, Rusiya gömrük xidmətinin erməni məhsulunda pozuntular aşkar etməsidir. Mart-aprel aylarında başlayan bu ciddi nəzarət sentyabrın 25-dən daha da sürətlənib. Rusiya gömrük nəzarətçiləri konyak daşıyan yük maşınlarını gömrükdə saxlayır, hər birindən nümunə götürürlər. Ekspertizanın nəticələrinə isə 28-60 gün ərzində cavab deyəcəyi bildirilir.

Qeyd etmək yerinə düşər ki, Ermənistanda 40-dan çox konyak istehsalçısı var və onun 95 faizi Rusiya bazarına ixrac edilir. Qısa, Rusiyaya “kəllə atmaq”la Ermənistan konyak bazarının ən böyük ixrac bazarını itirmiş sayıla bilər.

Bununla yanaşı, son günlər Ermənistanın Avrasiya İqtisadi İttifaqından (Aİİ) çıxması barədə söhbətlər də rəsmi İrəvanın siyasi kulislərində dolur. Bu isə Ermənistan iqtisadiyyatının konkret çökməsi ilə nəticələnməli olacaq bir addımdır. Onsuz da son 10 ildə Ermənistan iqtisadiyyatı mövcudluğunu Aİİ-yə borcludur. Son 10 il ərzində Aİİ Ermənistan iqtisadiyyatına süni də olsa, nəfəs verə bilmişdi. Müxtəlif ekspert dairələri isə Ermənistanın Aİİ-dən çıxmasını intihar kimi dəyərləndirirlər. Bu, təkə iqtisadi yox, siyasi səhəddə intihar deməkdir.

Sırr deyil ki, Ermənistan uzun illərdir Rusiyadan ucuz qiymətə və nisbətən qaz alır. Əgər Rusiya krantı bağlasa, yaxınlaşan qış aylarında Ermənistanın iqtisadiyyatı təsəvvür etmək çətin olmayacaq.

Son olaraq, Ermənistanın İran və Hindistanla birgə uzun müddətdir ortaya atdığı və hələ beşikdəcə ölü doğulan “Şimal-Cənub” beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi də erməni siyasətçiləri tərəfindən nəqliyyat

blokadısından çıxmaq üçün yeganə şans sayılır. Amma bir neçə ildir üzərində danışılan bu “dəhliz”ə nə İran, nə Ermənistan, nə də Hindistan pul qoymaq niyyətində deyil. Çünki Hindistan və İran da gözəl anlayır ki, bu layihə səmərəli deyil. Bunun əsas iki səbəbi var: Birincisi, yolun keçəcəyi ərazilər oktyabr ayından may ayına qədər maşınlar üçün əlverişsiz sayılır. Ərazinin dağlıq və müntəzəm olaraq qarlı olması kifayət qədər risklidir və bu tip ərazidə yol çəkmək daha baha başa gəlir. İkincisi, tərəflər anlaşırlar ki, Rusiya istənilən anda yüklərin keçməsinə ləngidə bilər və Gürcüstandan keçəcək bu yol Türkiyə ərazisinə gəlib çatmalıdır. Türkiyənin isə belə bir layihəyə isti münasibət göstərəcəyi istisna edilir.

Qısa, hazırda Ermənistan iqtisadiyyatı can vermək üzrədir. Yuxarıda sadalanan faktorlar problemin gü-nü-gündən ciddiləşməsindən xəbər verir. Mövcud vəziyyətdə Ermənistanın yeganə çıxış yolu Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırmaq, destruktiv və sərsəm bəyanatlar səsləndirməkdən vaz keçmək, Fransanın etəyinə sığınmaq və sülh müqaviləsi imzalayaraq regiondakı kommunikasiyanın blokdan çıxmasını təmin etməkdir.

“Yeni Müsavat”

Xəbər verildiyi kimi, Qarabağda separatçıların keçmiş "prezidenti" Araik Arutyunyan cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib. Oktyabrın 3-də Araik Arutyunyan Azərbaycan Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən Xankəndi şəhərində saxlanılıb, ona Cinayət Məcəlləsinin 100, 116, 117, 120, 214, 214-1, 214-3, 218, 279-cu və digər maddələri ilə ittiham elan edilib.

Qeyd edək ki, Qarabağdakı separatçıların keçmiş "prezidenti"ləri Arkadi Qukasyan (1997-2007) və Bako Sakayan (2007-2020), "Daşnakasütyun" partiyasının "Qarabağ təmsilçisi" və separatçı rejimin keçmiş parlament sədri David İşxanyan törətdikləri cinayət əməllərinə görə barələrində aparılan cinayət işləri üzrə Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən Bakıya gətirilib.

Araik Arutyunyanı tanınmış vəkil Alov Səfərləyev müdafiə edəcək. Alov Səfərləyev bunları deyib: "Araik Arutyunyanın müdafiəçisi kimi onun dindirilməsində iştirak etdim. Səhəti və psixoloji durumu yerindədir. Təkcə onu deyə bilərəm ki, onun dedikləri bir çox məsələlərin açılmasına kömək olacaq. Müdafiəmizi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, beynəlxalq konvensiyaların tələblərinə və vəkil etikasına uyğun olaraq quracağıq. Bir sözlə, peşə borcumuzu vicdanla yerinə yetirəcəyik."

Bununla belə, bir neçə gündür ki, sosial şəbəkələrdə vəkil çox qınanılır: "Azərbaycanlı necə separatçını müdafiə edə, onun vəkili ola bilər", - deyə narazılıqlar səngimək bilmir. Bu, tənqidlərin, narazılıqların hər hansı əsası varmı? Vəkilin Azərbaycan tərəfindən təyin edilməsinin dövlət üçün əhəmiyyəti nədir? Beynəlxalq hüquqla bu necə tənzimlənir?

Beynəlxalq hüquq üzrə ekspert Vüsalə Əhmədova mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bildirdi. O dedi ki, ilk olaraq Araik Arutyunyan Azərbaycan Respublikası məhkəmə orqanları tərəfindən daxili qanunlar və o cümlədən Azərbaycanın qoşulduğu beynəlxalq humanitar hüquqa dair konvensiyalar və beynəlxalq adət hüququ əsasında mühakimə ediləcək: "Bu zaman azərbaycanlı vəkili müdafiəsindən istifadə edilməsi tamamilə qanuni prosedurdur və normal qarşılanmalıdır. Araik Arutyunyan müharibə cinayətləri ilə bağlı mühakimə ediləcək. Müharibə cinayətlərindən təqsirli bilinən şəxslər isə vətəndaşı olduğu ölkə və ya hadisələrin cərəyan etdiyi ölkə məhkəmələrində və ya beynəlxalq cinayət məhkəmələrində mühakimə edilə bilər. Beynəlxalq məhkəmələr arasında Roma Statutu ilə təsis edilən Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi (BCM) və ya həm yerli,

Araik Arutyunyanın vəkili niyə qınaq hədəfinə çevrilib?

Hüquqşünas: "Azərbaycanlı vəkilin müdafiəsindən istifadə edilməsi tamamilə qanuni prosedurdur və normal qarşılanmalıdır"

Alov Səfərləyev

həm də beynəlxalq elementləri özündə ehtiva edən hibrid məhkəmələr fərdi məsuliyyətə səbəb olan cinayətləri araşdırmaq səlahiyyətinə malikdir. Məlumat üçün bildirim ki, BCM soyqırımı, bəşəriyyət əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri və təcavüzkarlıq cinayətləri kimi ən ciddi cinayətlərin təqibini həyata keçirir. BCM-in səlahiyyətindən istifadə etmək üçün ilk şərt BCM Roma Statutunu ratifikasiya etməkdir. Azərbaycan hələ ki Roma Statutunu ratifikasiya etməyib. Lakin BMT Təhlükəsizlik Şurası tərəfindən işin BCM prokurorluğuna göndərilməsi ilə araşdırılması mümkündür. Və ya Roma Statutunu ratifikasiya etmiş hər hansı bir ölkənin BCM prokurorluğuna müraciəti əsasında da məhkəmə yurisdiksiyasını həyata keçirə bilər. Məsələn, 2003-cü ildə Uqanda tərəfindən "Tanrının direniş ordusu" haqqında BCM prokuroruna müraciət edilmişdi. Həmçinin 2004-cü ildə Konqo Demokratik Respublikası öz ölkəsində işlənmiş cinayətlər haqqında BCM

prokuroruna müraciət etmişdi. Bundan əlavə, BCM prokurorunun öz təşəbbüsü ilə (proprio motu) istintaq başladığı hallar da mövcuddur. Məsələn, BCM ibtidai istintaq şöbəsi tərəfindən, 2010-cu ildə Kenyadakı vəziyyətə dair istintaq başlatması üçün prokurora səlahiyyət verilib".

Ekspert əlavə edib ki, hazırda, Araik Arutyunyanla bağlı cinayət Azərbaycan Respublikası səlahiyyətli orqanları tərəfindən araşdırıldığı üçün BCM-in səlahiyyətindən istifadə edilməsi heç bir halda mümkün deyil: "Lakin istintaq və məhkəmə prosesi başa çatdıqdan sonra işin müstəqil və qərəzsiz formada araşdırılmadığı aşkar edilərsə, işin yenidən BCM tərəfindən araşdırılması mümkün ola bilər. Bundan əlavə, müharibə cinayətlərini araşdırmaq üçün, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qərarı ilə və müqavilə əsasında özəl məhkəmələr qurula bilər. Məsələn, Sierra Leone Özel Məhkəməsi bu ölkədə baş vermiş beynəlxalq humanitar hüqu-

qun və ölkənin daxili qanunlarının ciddi pozuntularına görə fərdi məsuliyyət daşıyan şəxsləri mühakimə etmək üçün, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1315 (2000) sayılı qərarına müvafiq olaraq və BMT ilə Sierra Leone arasında bağlanan 16 yanvar 2002-ci il tarixli müqaviləyə əsasən qurulmuşdu. Bu tip hibrid məhkəmələr həmçinin, Bosniya və Kosovada da qurulmuşdu. 12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə konvensiyalarına müvafiq olaraq, qəsdən öldürmə, bioloji eksperiment daxil olmaqla, işgəncə və qeyri-insani rəftar, insan vücuduna və sağlamlığına qəsdən böyük itirab vermə və ya ciddi yaralanmaya səbəb olma, hərbi zərurət olmadan qanunsuz şəkildə və ixtiyari olaraq mülkiyyətin geniş miqyasda məhv edilməsi və ya ələ keçirilməsi, hərbi əsirlərin və ya mülki vətəndaşların ədalətli mühakimə edilmə hüququndan qəsdən məhrum edilməsi, sürgün etmə, köçə məruz qoyma, həbs etmə, mülki vətəndaşların öldürülməsi və s. müharibə cinayətləri sayılır. Bu cinayətlərin əksəriyyəti Birinci və bəziləri isə İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə törədilib. Ancaq məhz Araik Arutyunyanla bağlı onu deyə bilərik ki, "mülki vətəndaşların öldürülməsinə göstəriş vermə" və "əmlakın geniş miqyasda məhv edilməsi" kimi fərdi məsuliyyətə səbəb olan cinayətlərdən mühakiməsi gözlənilir".

■ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Lavrov: "Qərb öz vasitəçiliyini Bakı və İrəvana qəbul etdirməyə çalışır"

Qərb Ermənistanla Azərbaycan arasındakı münaqişədə vasitəçilik etməyə çalışaraq Cənubi Qafqazda vəziyyəti sabitləşdirməyə can atır. Bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbəri Sergey Lavrov nazirliyin saytında dərc olunmuş məqaləsində yazır.

"Hazırda Brüssel öz geosiyasi ambisiyaları barədə düşünərək, "vasitəçilik xidmətlərini" Azərbaycan və Ermənistanla qəbul etdirmək istəyir, Vaşinqtonla birlikdə Cənubi Qafqazda sabitliyi pozur. İrəvan və Bakı rəhbərləri iki ölkənin suverenliyinin qarşılıqlı tanınması məsələsini öz aralarında həll etdikdən sonra dinc həyatı qurmağın, inamı möhkəmləndirməyin vaxtı gəldi", - Lavrov hesab edir.

Rusiya sülhməramlı kontingenti buna hər cür kömək etməyə hazırdır", - Lavrov deyib.

Ümumilikdə, məqalə bütün dünyanı öz iradəsinə tabe etdirmək və Rusiyanın beynəlxalq arenadakı rolunu azaltmaq cəhdində ittiham olunan Qərbin ünvanına tənqidlərlə doludur.

■ "Turan"

Mehdi Səfəri Şuşaya getməzdən əvvəl nazirlə görüşdü

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov İranın xarici işlər nazirinin müavini Mehdi Səfərinin qəbul edib. Səfəri Şuşada İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Nazirlər Şurasının 27-ci iclasında iştirak etmək üçün Azərbaycana gəlib.

Mehdi Səfəri

Görüş zamanı Azərbaycan-İran münasibətlərinin gündəliyində duran bir sıra məsələlər müzakirə olunub və son dövrlər həyata keçirilən qarşılıqlı yüksək səviyyəli səfərlərin və görüşlərin münasibətlərin daha da irəli aparılmasına öz müsbət töhfəsini verdiyi vurğulanıb.

Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin, həmçinin bu marşrutla bərabər, Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu ilə Azərbaycanın Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında kommunikasiya bağlantılarının icrası istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər barədə fikir mübadiləsi aparılıb. İqtisadi-ticarət əlaqələrinin dinamikasının artması məmnunluqla qeyd edilib, iki ölkə arasında hökumətlərarası komissiyaların fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilib.

Görüşdə həmçinin regionda baş verən son proseslər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Bayramov Ermənistanın siyasi və hərbi təxribatlarına son qoymaq və qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin Azərbaycan ərazisindən çıxarılmasını təmin etmək məqsədilə lokal xarakterli antiterror tədbirləri barədə ətraflı məlumat verib.

Bakı erməni sakinlərin Azərbaycanın Konstitusiyası və qanunvericiliyi çərçivəsində reintegrasiyası üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirib və Azərbaycanın suverenlik və ərazi bütövlüyünə hörmət prinsipi əsasında Ermənistanla davamlı sülhün qurulmasında maraqlı olduğu bildirilib.

Oktabrın 6-da İranın yol və şəhərsalma naziri Mehrdad Bəzrpaşının Azərbaycana vacib səfəri baş tutdu.

Səfər çərçivəsində Zəngilan rayonunun Ağbənd qəsəbəsi yaxınlığında "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İran İslam Respublikası Hökuməti arasında İran İslam Respublikasının ərazisindən keçməklə Azərbaycan Respublikasının Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında yeni kommunikasiya bağlantılarının yaradılması haqqında Anlaşma Memorandumu" çərçivəsində avtomobil körpüsü və sərhəd-gömrük infrastrukturunun inşası, ərazidə sahilberkitmə tədbirləri layihələrinin təməlqoyma mərasimi keçirilib və tikinti işlərinə başlanılıb. Tədbirdə baş nazirin müavini, Azərbaycanla İran arasında iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlət Komissiyasının həmsədri Şahin Mustafayev iştirak edib.

Beləliklə, İran Azərbaycanla bağlı səhv mövqedə olduğunu anladı və mövqeyini dəyişdi. Rəsmi Tehran Ermənistandan ötürülən yanlış məlumatlar əsasında Azərbaycanın güc yolu ilə Zəngəzur dəhlizi açacağı barədə özündə əminlik formalaşdırmışdı və Azərbaycana qarşı qeyri-adekvat və yanlış mövqe tutmuşdu.

İndi İran başa düşdü ki, Azərbaycan öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü bərpa edir, heç kimin torpağında gözü yoxdur və regional kommunikasiya məsələlərini əməkdaşlıq şəraitində həll etmək yoluna üstünlük verir.

Hüquqşünas alim, Milli Məclisin üzvü Bəhrüz Məhərrəmov cənub qonşumuzun reallığın fərqi olduğunu qeyd etdi: "İran-Azərbaycan münasibətlərinin son dövrlərdə müşahidə olunan ritorikası əslində pragmatik təfəkkürün proqnozlaşdırma biləcəyi gedişat idi. Çünki Azərbaycanın İranla münasibətlərinin gərginləşməsinə əsas verə biləcəyi nə bir səbəb, nə də cənub qonşusunun maraqlarına zidd addımı olmayıb. Əksinə, Bakı bir çox hallarda təmkinli davranaraq münasibətlərin zədələnməməsinə ısrarla səy göstərib.

Münasibətlərin növbəti mərhələləri, xüsusən Vətən müharibəsindən sonrakı proseslər isə aydındır və Bakı hətta sonrakı dövrlərdə də konkret şərtlər daxilində Tehranla körpüləri istənilən an bərpa etməyə hazır olub. Görünən odur ki, Tehran da reallığın fərqiindədir və nüfuz və çəkisi hər ötən gün artan Bakı ilə bloklanmış münasibətlərin onu məhrum etdiyi dividendlə-

rin fərqiə varmaqdadır. Bu mənada, 2022-ci il martın 11-də İran ərazisindən keçməklə Azərbaycan Respublikasının Şərqi Zəngəzur iqtisadi

lərin əsas uduzan subyekti oldu".

Deputat Azər Badamov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan qonşu ölkələ-

siyaların təməlqoyma mərasimi də keçirildi. Həm də Araz çayının su və enerji resurslarının birgə idarə olunması ilə bağlı razılaşmaların icrasına

Tehran-Bakı münasibətləri: kim güzəştə getdi, kim geri çəkildi...

Rəsmi Tehran Ermənistandan ötürülən yanlış məlumatlar əsasında Azərbaycana qarşı qeyri-adekvat və yanlış mövqe tutmuşdu

sadi rayonu ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında yeni kommunikasiya bağlantılarının yaradılması haqqında Anlaşma Memorandumu vəziyyətdən faydalı çıxış yolu kimi bir daha aktualıq qazandı. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan tərəfinin çağırışları və cəhdlərinə baxmayaraq, İrəvan heç bir real əsas olmadan Zəngəzur dəhlizi layihəsini ləngitməkdə idi. Azərbaycanla Ermənistan arasında dayanıqlı sülh prosesində maraqlı olmayan bir sıra Qərb dairelərinin təhriki ilə Ermənistanın prosesi yubatmaqda ısrarı isə vəziyyətə yeni baxış tələb edirdi. Beləliklə, İranla yenedən aktivləşdirilən alternativ kommunikasiya xətti və oktyabrın 6-da atılan təməllərlə həm Ermənistanla əvəzolunmaz olmadığı mesajı verildi, həm də ortaq layihə Azərbaycan və İran arasında münasibətlərdəki gərginliyi azaltmaq üçün yaxşı imkana çevrildi.

Bildiyiniz kimi, Zəngəzur dəhlizi son 30 ildə Ermənistanın cəlb ediləcəyi ilk regional layihə idi və Tehran prosesə cəlb olunmaqla əslində tərəfdaşı İrəvanı prosesdən kənarlaşdırmış oldu. Beləliklə də bu günə qədər Fransanın təhriki ilə regional layihələrdən kənar qalan Ermənistan bu dəfə də növbəti tərəfdaşının birbaşa iştirakı ilə proses-

rin ərazilərində gözü olmadığını dəfələrlə bəyan edib: "Ölkəmizin əsas məqsədi suveren ərazilərinin bütövlüyünü təmin etmək və dövlətin suveren hüquqlarını bütün ərazilərdə bərpa etmək olub. Artıq bu proses başa çatmış və ölkəmiz regionda sülh və əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinin vacibliyini bəyan edir. Zəngəzur dəhlizinin açılması isə 10 noyabrda imzalanmış üçtərəfli bəyanatın tərkib hissəsidir və ona görə də bu dəhlizin açılmasını vacib hesab edirik. Amma güc yolu ilə Ermənistanın ərazisinə daxil olmaq və Zəngəzur dəhlizi açmaq məqsədimiz olmayıb. Təəssüf ki, İran dövləti Azərbaycanın suveren hüquqlarının bərpası ilə bağlı məqsədlərini yanlış başa düşüb Azərbaycana qarşı öz hiddətini nümayiş etdirirdi. Amma son vaxtlarda baş verən hadisələrin mənzərəsi İranı Azərbaycanın başqa dövlətin ərazilərində gözü olmadığını inanmasına zəmin yaratdığını heç şübhəyə salmaq olmur. Artıq İranla Azərbaycan arasında münasibətlərin yenedən müsbətə doğru inkişaf dövrü başlayır. Azərbaycanla İran arasında imzalanmış razılığa əsasən Şərqi Zəngəzuru Naxçıvanla birləşdirəcək yolun İran ərazisindən tikintisinə başlayıb. Hətta hər iki tərəfin rəsmilərinin iştirakı ilə müəyyən kommunika-

yeni impuls verildi. Prezidentin xüsusi tapşırıqları üzrə nümayəndəsi Xələf Xələfovun Tehrana səfəri çərçivəsində İran prezidenti ilə bir sıra məsələlərin müzakirə edilməsi, o cümlədən səfirliyimizə hücum edənə məhkəmə qərarı ilə ölüm hökmünün kəsilməsi və İran prezidentinin Tehrandə Azərbaycanın səfirliyinin fəaliyyətinin bərpasının lazım olduğunu bildirməsi İranın öz siyasətində yanlışlığa yol verdiyini anladığının göstəricisidir. Həm də İrana səfər edən Ermənistanın Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanla görüşdə İran prezidentinin "3+3" formatını yenedən gündəmə gətirməsi regionda sülhün yaranmasına töhfə verəcək. İran bir daha əmin oldu ki, regiona gərginlik gətirən tərəf ancaq Ermənistandır. Belə ki, ABŞ və Fransa hərbiçilərinin Ermənistanla təlimlərə gəlməsi heç də İranın maraqlarına uyğun gəlmir. İran artıq Ermənistanla münasibətlərinə yenedən baxmaq ərafəsindədir. Çünki "İranın siyasətində onun düşmənləri ilə dost olan da onun düşmənidir" siyasəti həmişə aktual olub. Azərbaycan-İran münasibətlərinin inkişafı ölkələrimizə qarşılıqlı fayda gətirməklə bütün regiona sabitlik gətirəcək".

□ **Cavansir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

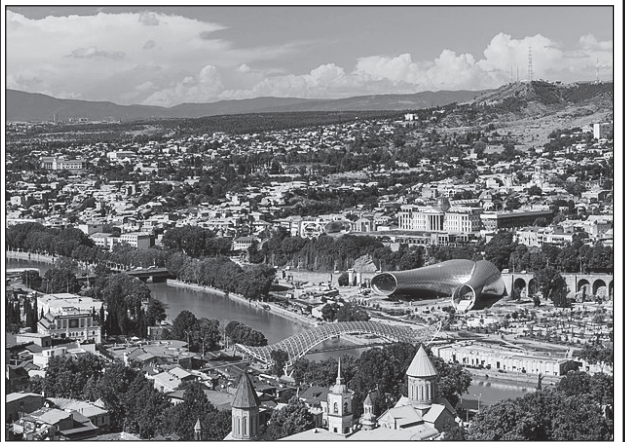
Fransa hərbiçiləri Ermənistanda

"Fransanın Ermənistanla hərbi yardımları heç nəyi dəyişməyəcək". Bunu Moderator.az-a açıqlamasında politoloq Zərdüşt Əlizadə bildirib. Ekspert qeyd edib ki, Fransanın Ermənistanı hərbi baxımdan dəstəkləməsi rəsmi Parisin uğursuz xarici siyasətinin ən böyük isbatıdır: "Əslində Parisin Ermənistanla hərbi yardım göstərməsi, bu məsələni mütəmadi şəkildə gündəmə gətirməsi rəsmi Parisin yanlış, uğursuz xarici siyasətinin təzahürüdür. Fransa hələ də anlamır ki, bununla heç nəyə nail ola bilməyəcək. Birincisi, Ermənistanın hərbi baxımdan dirçəldilməsi üçün uzun illər lazımdır.

İkincisi, erməni hərbiçilərinin Fransa silahlarından istifadəni mənimsəməsi də zaman alan bir məsələdir. Lakin hesab edək ki, Fransa qısa zamanda Ermənistanla ciddi hərbi yardımlar göstərdi və ermənilər də bu silahlardan istifadəni qısa zamanda mənimsədi. Sonra nə olacaq? Ermənistan özündən dəfələrlə güclü olan Azərbaycana hücum edəcək? Axı hamı yaxşı bilir ki, bu hücumun ancaq bir nəticəsi olacaq. Bu da Ermənistanın darmadağın edilməsidir. Buna görə də Fransanın Ermənistanla hərbi yardımla bağlı çağırışlarına soyuqqanlı yanaşmaq lazımdır".

Yeri gəlmişkən, Fransanın bir qrup hərbi kontingenti İrəvana gəlib. Kontingentə 56 əsgər, 2 xilasedici it, 1 mobil idarəetmə stansiyası, 8 ton avadanlıq daxildir. İki təyyarə ilə gələn hərbi qrupu Fransanın Ermənistanı səfiri Olivye Dekotinyi qarşılayıb. Fransızlar Ermənistan və Avropa İttifaqından olan xilasedicilərlə birlikdə "HOPE 2023" təlimində iştirak edəcəklər.

Bu barədə Fransanın Ermənistanı səfirliyi məlumat yayıb. Kipr və Monteneqronun axtarış-xilasetmə qrupları da Ermənistandadır.

Tiflisdə görüş təklifinə niyə cavab verilmir?

Rəsmi Bakı Gürcüstanda Ermənistanla danışıqlar aparmağa hazırdır, lakin bunun üçün həm də İrəvanın razılığı lazımdır. Bunu iki gün öncə Gürcüstanda işgüzar səfərdə olan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Tiflisdə bildirib: "Əgər Ermənistan da razılaşarsa, o zaman bizim müvafiq qurumların rəhbərləri Gürcüstanla gələrək həm ikitərəfli, həm də üçtərəfli görüşlər keçirə bilərlər", - Əliyev deyib.

Öz növbəsində Gürcüstanın baş naziri İrakli Qaribaşvili yaxın vaxtlarda Ermənistanla sülh sazişinin imzalanacağına ümid etdiyini bildirib.

Rəsmi İrəvanın isə Tiflisdə görüş təklifinə necə cavab verdiyi hələ də aydın deyil.

"AzadlıqRadiosu"nun erməni xidməti - "Azatutyun" məsələ ilə əlaqədar Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi ilə əlaqə saxlayıb. Lakin Ermənistan XİN təklifə heç bir şərh verməyib. Ermənistanın digər rəsmiləri də təklif qarşısında hələ ki susurlar.

İstedad axtarırıq

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

“Ən qiymətli kapital insanlardır. Hər şeyi kadrlar həll edir”

(yoldaş Stalin)

İstedadlı adamlarımızın qədrini bilməliyik. Onları da-
im dövlət, cəmiyyət qayğısı ilə əhatə etməliyik. Fərdi
təqəüdlər, mükafatlar verməliyik. Çünki onlar sayca
azdır, həmişə, hər yerdə yetişmir. Genofondumuzun
qızılları, platinləridir. Atalar demişkən, imam şaftalı
ağacı deyil ki, hər yerdə bitir.

Lakin bəzən bu insanlar gözlədiyi, layiq olduğu diq-
qəti görmür, hətta nəinki diqqət görür, repressiya edilir,
gözümçixdiya salınır. Şəxsən mən bu vəziyyətə etiraz
edirəm. Bir məsuliyyətli vətəndaş olaraq, narahatlığımı
bürüzə vermək istəyirəm. Sizləri də buna səsləyirəm.

Lənkəran şəhər bələdiyyəsinin bir gözəl sədri var
idi. Ötənlərdə bu şəxsiyyətin ismi-şərifı belə əhvalat üz-
rə dillərə düşdü: ölüyə saxta sənəd veribmiş. Daha də-
qiqi, ölünü uzun müddət diri şəxs sifətində göstərmişdir
(Allah Şeyx Nəsrullahə rəhmət eləsin, yolunun davam-
çıları vardır). Bəs bunu hansı məqsədlə edib? Sən de-
mə, rəhmətliyin uşağının sədrin anasına sələm borcu
var imiş. Yeni bələdiyyə sədrimizin anası sələmçiliklə
məşğulət edirmiş. Xülasə, borc götürən pulu ödəməkdə
çətinlik çəkirmiş, klassikimiz demişkən, “bu heyndə”
pensiyaçı anası da əl-ayağını uzadıb ömrünü tapşırır
Lənkəran bələdiyyəsinə. Nə etməli? Sədr mərhumənin
övladını çağırır, deyir arvadın pensiya kartını gətir, ver
anama.

Bu minvalla kart qalır sələmçidə, pensiyayı xımr-xı-
mır yeyir, ta borcun başı bağlanırmı, bağlanırmı - o haq-
da dəqiq məlumatımız yoxdur. Yalnız onu bilir ki, bir
müddət sonra sədrin sənədləri saxtalaşdırması üzə çı-
xıbdır.

İndi problem nədir? Problem odur ki, yayda Lənkəran
məhkəməsinin qərarıyla həmin bələdiyyə sədrinin işdən
çıxarıldığı söyleneilir.

Ah-vah. Nə qədər bivec, dövlətçiliyə zidd qərardır.
Oturduğu budağı kəsən adam belə olur. Qardaşım, o cür
mütəxəssisi işdən çıxartmaqla nə əldə edərsən? Bu nə bi-
abırılıqdır? (müəllif hirsindən başını klaviaturaya çırpdı -
red.) Mən təklif edirəm hörmətli bələdiyyə sədri Avropa
Məhkəməsinə gətsin, ədalət zəfər çalsın. Belə ol-
maz. Vallah, olmaz.

Birincisi, Allah rəhmət eləsin, tutaq ki, bu arvad ölüb-
dür. Hamımız öləcəyik, dünya beş gündükdür (bu arada
Almaniyada 4 günlük iş həftəsinə keçmək müzakirə olu-
nur, biləsiniz). Öləndən sonra rəhmətliyin hesabına uşa-
ğının sələmə borcu ödənilmiş, gör nə qədər qayğıkeş
valideyindir! Belə anaların qədrini bilmək lazımdır. Təklif
edirəm rəhmətlik Ailə-Uşaq İdarəsinə ekspert qismində
yönləndirilsin. Hər rəhmətlik belə fayda, gəlir, mənfəət
vermir ki. Belə edəcəyik, sabah ölümlərin heç biri xeyir ver-
məyəcək.

İkincisi, ölünü diri kimi qeydiyyatla salan bələdiyyəyə
bütün sferalarda böyük ehtiyac var, əsas da seçki işlərin-
də. Sən götür sədri işdən çıxart, sabah məntəqəyə hansı
ölünü, hansı üzle gətirəcəyik? Təklif edirəm Lənkəran
məhkəməsi cəzalansın - heç kim onlara sələm verməsin.
Ümumiyyətlə, o bölgədə işlər nəse düz getmir. Bu haqda
ətraflı düşünməliyik. Faktlar çoxdur. Yərinizə gəlsə,
Lənkəran icra hakimiyyətinin müavini var idi, keçən yay
bir məktəbli qızı sürücüsü vasitəsilə evinə gətizdirib döy-
müşdü. İşdən çıxartdılar, pul cəriməsi yazdılar və sairə.
Ancaq bu yaxında az qalmışdı ədalət zəfər çalsın: xəbər
yayıldı ki, həmin əski müavini rayonda uşaq evinə direktor
qoymuşlar.

Pah. Səs-küy təzədən qopmadımı? “Yenə uşaqları
döyəcək”, “Bu nə kədrdir” və sair başlıqlar atıldı. Nəticə-
də idarə dala verdi, bəyan etdilər ki, yalan söhbətdir,
uşaq evinə başqasını müdir qoymuşuq.

Halbuki indi uşaqları şapalaqlayıb xalqımıza, dövləti-
mizə layiq şəkildə tərbiyə edirdi. Qoymadılar. Biz uşaq
olanda hamımızı döydürdülər, nəticədə adam olmuşuq.

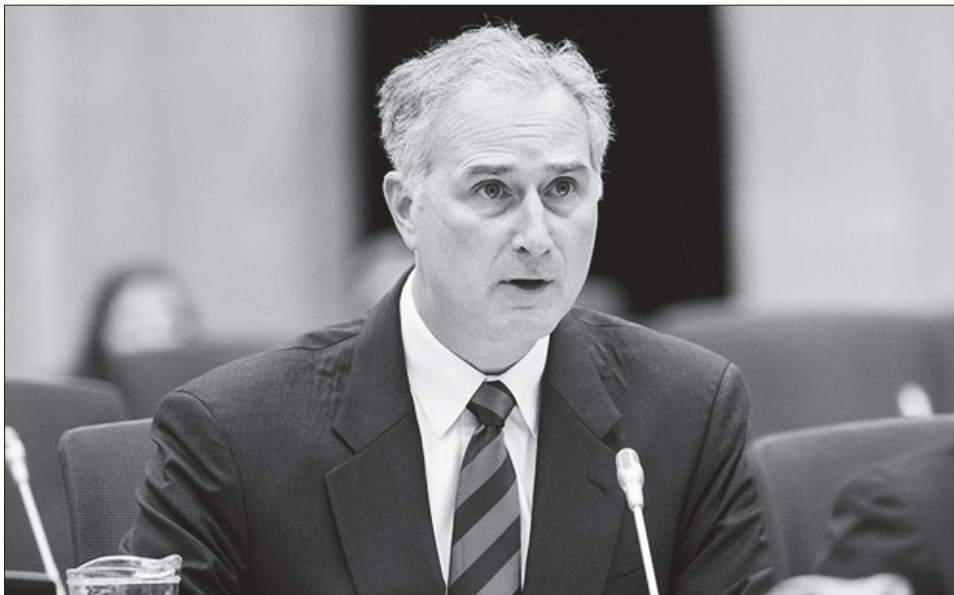
Ancaq bəzilərimiz olmayıb - istedadlara xor baxanları
nəzərdə tuturam.

Xarici işlər naziri
Ceyhun Bayra-
mov ABŞ Dövlət
Departamentinin
Qafqaz danışıqları üzrə
baş müşaviri Lui Bono ilə
görüşüb. Nazir Ceyhun
Bayramov antiterror təd-
birləri, onları şortlendi-
rən səbəblər barədə qarşı
tərəfi məlumatlandırıb,
Ermənistanın beynəlxalq
ictimaiyyəti yanlış yön-
ləndirməyə istiqamətlə-
nən qondarma qarayax-
ma təbliğatının bölgədə-
ki realıqları əks etdirmə-
diyini vurğulayıb.

Ermənistan tərəfinin sülh
prosesinə ciddi təhlükə altına
alan, ölkəmizin ərazi bütövlü-
yü və suverenliyinə qarşı yö-
nəlmiş bəyanat, ritorika və
təxribatlarının hələ də davam
etdirildiyini diqqətə çatdıran
nazir Ceyhun Bayramov bu
kimi addımların regionda da-
vamlı sülhün bərqərar edil-
məsinə yönələn səy və təşəb-
büslərə xələl gətirdiyini bildi-
rib. Ceyhun Bayramov ermə-
ni sakinlərin Azərbaycan əra-
zisini tərk etməsinin onların
könüllü və fərdi qərar əsasin-
də baş verdiyi, bu addımın hər
hansı bir məcburi yerdəyişmə
heç bir əlaqəsi olmadığı və
bunun həm Ermənistan baş
naziri, həm də beynəlxalq
təşkilatlar tərəfindən təsdiq
olunduğu diqqətə çatdırılıb.
Bu çərçivədə, BMT rəsmiləri-
nin bölgəyə səfərləri və 30 il-
dən sonra ilk səfərin nəticəsi
olaraq missiyanın verdiyi
açıqlamalar xatırlanıb. Ermə-
nistanda hökuməti tərəfindən
səsləndirilən qondarma “et-
nik təmizləmə” ilə bağlı bəya-
natların Azərbaycanın yerli
ermənilərin reintegrasiyası
prosesini pozmağa yönəldiyi
bildirilib.

Yada salaq ki, ABŞ, Av-
ropa İttifaqı (AI) və Rusiyanın
yüksək səviyyəli rəsmiləri
Azərbaycan Ordusunun hə-
yata keçirdiyi antiterror təd-
birlərindən iki gün əvvəl Qa-
rabağdakı vəziyyətlə bağlı İs-
tanbulda gizli danışıqlar apa-
nıblar. Həmin danışıqlarda
Vaşinqtonu ABŞ-ın Qafqaz
üzrə danışıqlar üzrə baş mü-
şaviri Lui Bono təmsil edib.
Təhlilçi güman edir ki, Qara-
bağda “status-kvo” Qərbə la-
zım imiş. ABŞ və AI separat-
çı bölgədə qondarma res-
publikanın ləğvinə qarşı çı-
xıblar. Təsədüfi deyil ki, ABŞ
dövlət katibinin Avropa və
Avrasiya məsələləri üzrə sa-
biq köməkçisi vəzifəsini icra
edən Yuri Kimin “ABŞ ”Dağ-
lıq Qarabağ”ın erməni əhali-
sinə qarşı etnik təmizləmə və
ya digər vəhşiliklər törətmək
üçün qısa və ya uzunmüddətli
heç bir hərəkətə və ya
səyə dözməyəcək” fikri Ba-
kının narazılığını səbəb ol-
muşdu. Yeni antiterror təd-
birləri ərəfəsi ABŞ-ın mövqe-
yi aşağı-yuxarı belə idi. Bəs
indi ABŞ “Qafqaz canişini”nin
Bakıya göndərməklə nə istə-
yir?

**Siyasi şərhçi Abutalıb
Səmədov “Yeni Müsavat”a**

İstanbuldakı məxfi görüşdə iştirak edən ABŞ-ın “Qafqaz canişini” Bakıda

**Politoloq: “Amerikanın Azərbaycana qarşı
qurmaq istədiyi cəbhə alınmadı və...”**

**bildirdi ki, Senatda Azər-
baycana həsr olunmuş icla-
sında ABŞ dövlət katibinin
köməkçisi Yuri Kim(artıq
vəzifəsindən çıxarılıb - red.)
“Azərbaycanın Qarabağda
erməni xalqına zor işlətmə-
sinə ABŞ imkan verməyə-
cək” bəyanatını vermişdi:**
“Zor işlətmək deyəndə erməni
silahlıların tərk-silah edilmə-
si üçün keçiriləcək antiterror
tədbirini nəzərdə tuturdu. Bu
antiterror tədbirlərinin qarşısı-
nı almaq üçün 17 sentyabrda
Rusiyanın iştirakı ilə Türkiyə-
də gizli görüş keçirildi. Məq-
səd antiterror tədbirlərinə qar-
şı cəbhə formalaşdırmaq idi.
ABŞ, Avropa İttifaqı və Rusiya
bu görüşdə iştirak etdi. Rusiya
hansısa əlverişli təkliflər eşit-
mək düşüncəsi ilə həmin gö-
rüşdə iştirak etmişdi və arzula-
dığı təklifləri eşidə bilmədiyi
üçün Azərbaycan əleyhinə
qurulan cəbhəyə qoşulmadı.
Rusiyanın arzu etdiyi təkliflə-
rin Rusiyaya verilməsi də qey-
ri-mümkün idi. Çünki bir tərəf-
də Azərbaycan-Türkiyə itifaqı
ilə münasibət olduğundan ele
təklif verilməli idi ki, ondan ağır
gəlsin. Bu da yalnız Ukrayna-
da çox ciddi güzəştlərin, Kiye-
vi sülhə məcbur etməyin ola
biləcəyini nəzərdə tuturdu.
Rusiya düşünürdü ki, antite-
rror tədbirlərinə qarşı Amerika-
nın təşkil etdiyi cəbhəyə yalnız
o zaman qoşulmaq olar ki, bu-
nun qarşılığında ABŞ Ukray-
nanı sülhə məcbur etmə öh-
dəliyini üzərinə götürsün. Tə-
biidir ki, Vaşinqton buna gedə

bilməzdi və digər təklifləri də
Rusiya qəbul edib, Azər-
baycan-Türkiyə birliyinə qarşı çıxa
bilməzdi. Bu səbəbdən Ameri-
kanın Azərbaycana qarşı qur-
maq istədiyi cəbhə alınmadı
və Azərbaycan qismüddətli
lokal antiterror tədbirlərini re-
allaşdırdı. İndi isə ABŞ-ın əsas
məqsədi köçüb gedən ermə-
nilərin bir hissəsini geri qaytar-
maq və bölgədə sabitliyin ya-
ranmasına imkan verməkdir.
ABŞ Dövlət Departamen-
tinin Qafqaz danışıqları üzrə
baş müşaviri Lui Bononun Ba-
kıya göndərilməsində də məq-
səd budur. Bununla ABŞ
Azərbaycana təzyiq imkanla-
rını qoruyub saxlamağa çalış-
ır. Bunun üçün də azı 10 min
nəfər erməni Qarabağa geri
qaytarmaq barədə düşünür ki,
sonradan onların təhlükəsizli-
yi məsələsini gündəmə gətir-
sin, ABŞ hərbiçilərinin də daxil
olduğu BMT sülhməramlı mis-
siyasını bölgəyə yerləşdirmə-
yə nail olsun, yenə ermənilərə
hansısa status verilməsindən
danışsınlar”.

**Siyasi şərhçinin fikrin-
cə, burada Azərbaycan
üçün müəyyən qədər çətin-
lik ondan ibarətdir ki, Rusi-
ya da ermənilərin bir hissə-
sinin geri qaytarılması
məsələsində təxminən ox-
şar mövqedədir:** “Rusiya xa-
rici işlər naziri Sergey Lavro-
vun ermənilərin qayıtması
məsələsinin Avropa İttifaqı və
ABŞ-la müzakirə etməyin
mümkünlüyü barədə dediklə-
ri də bunu təsdiqləyir. Rusiya

da sanki maraqlıdır ki, 5-10
min erməni geri qayıtsın və
Rusiya sülhməramlı qüvvələ-
rinin bölgədə qalmaq üçün
əsasları yaransın. Rusiyanın
bir sıra rəsmiləri bugünlərdə
açıq şəkildə bəyan edirlər ki,
hələlik Rusiya sülhməramlıla-
rının bölgədə qalmasına ehti-
yac var. İndi silah anbarlarını
qorumaqla məşğuldurlar, gu-
ya orada olan ermənilərin
hansısa problemlərini həll
edirlər. Yeni bölgədən getmə-
mək üçün ən müxtəlif bəha-
nələri ortaya atırlar. Belə bir
vəziyyətdə Azərbaycan üçün
əsas çətinlik ondan ibarətdir
ki, ermənilərin müəyyən his-
səsinin geri qayıtması məsə-
ləsində ABŞ-la Rusiyanın
mövqeləri bir-birinə yaxındır.
Bunun qarşısında dayanmaq
üçün Azərbaycan hakimiyyəti
və cəmiyyəti daha ciddi mü-
qavimət göstərmək məcbu-
riyyətindədir. Ermənilər öz ar-
zuları ilə rahat şəkildə köçüb
gediblər, Azərbaycanın onla-
ra “getməyin” çağırışlarını
dinləməyiblər, çünki Azər-
baycan vətəndaşı olmaq istə-
mirlər. Azərbaycan vətəndaş-
lığını qəbul etməyən və bu-
nunla da Azərbaycan dövləti-
nə qarşı çıxan insanları indi
yenidən geri qaytarmaq və
gərginlik ocağı yaratmaq olar.
Bu isə təbiidir ki, həm Azər-
baycanın, həm Cənubi Qaf-
qazın bütövlükdə maraqları-
na ziddir və buna qətiyyətlə im-
kan verilməməlidir”.

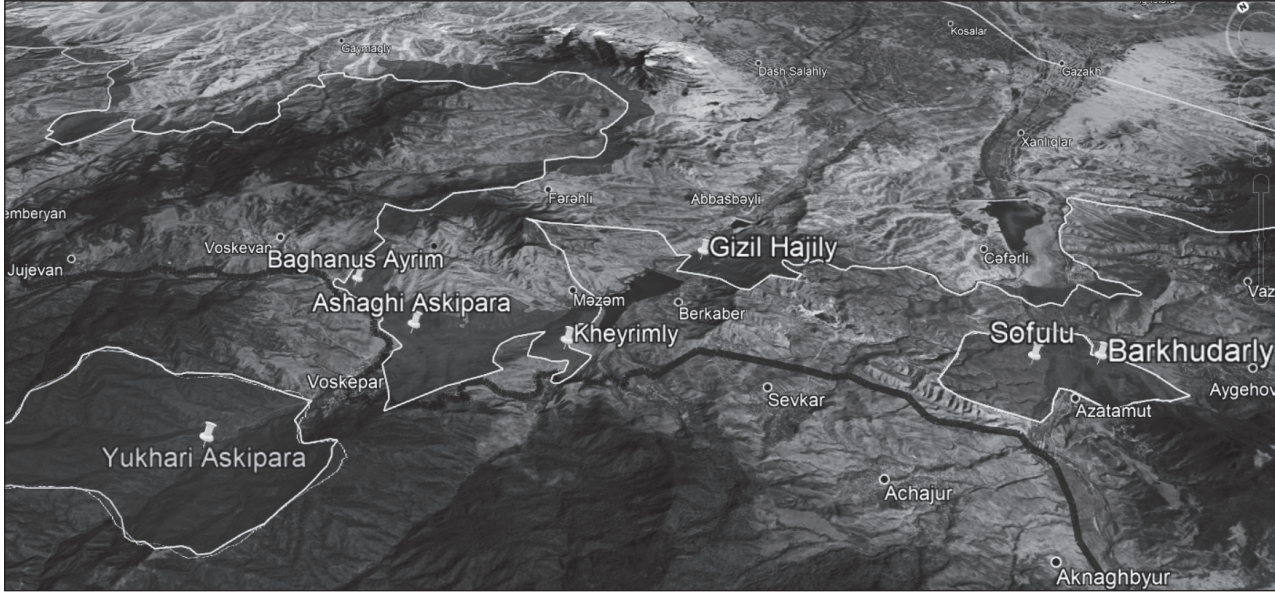
**Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”**

Prezident İlham Əliyev oktyabrın 7-də Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişellə telefon söhbətində Azərbaycanın 8 kəndinin hələ də Ermənistanın işğalı altında olduğunu deyərək, bu kəndlərin işğaldan azad olunmasının vacibliyini vurğulayıb. Söhbət 30 ildən artıqdır Ermənistanın işğalı altında olan Sədərəyin Kərki və Qazağın 7 kəndindən gedir.

Azərbaycanın dövlət başçısı danışıqlarda moderatorluq edən və Brüssel görüşünə hazırlaşan Ş.Mişelə 8 kənd xatırlatması etməklə 86,6 min kv.km-lik ərazilərimizi tanıdığını bəyanlayan Nikol Paşinyanın sözlünə və imzasına şübhəsini ifadə etmiş olub. Bu, həm də o deməkdir ki, Paşinyan qarşıdakı danışıqlarda sülhə doğru addım atmaqda səmimidirsə, o halda ilk öncə ərazi bütövlüyünü tanıdığı Azərbaycanın kəndlərini azad etsin və heç olmasa, öz sözlünə və Qranadada imzaladığı sənədə hörmət eləsin. Avropa İttifaqı Şurasının rəhbərinə deyilən bu fikirlər həm də Azərbaycanın ərazi məsələsində heç bir güzəştə və unutqanlığa yol verməyəcəyinin qətiyyətli şəkildə ifadəsidir.

Xatırladaq ki, bu ilin mayında Ermənistanın baş naziri Praqada "AzadlıqRadiosu"na müsahibəsində 8 kəndi qaytarmağa hazır olduqlarını bildirib, lakin bir şərtlə ki, Azərbaycan da "erməni kəndləri"ni təhvil verməlidir. Nikol Paşinyanın iddiasına görə, "Berkaber, Vazaşen, Ayqeovit, Parvakar kəndləri Azərbaycanın nəzarətindədir" və Bakının tələb etdiyi 8 kəndin məsələsi yalnız bu kəndlərin "qaytarıldığı" təqdirdə həll oluna bilər. İrəvan bununla "barter" təklif edir.

Göründüyü kimi, Ermənistan bu sərəm iddialarla sülh prosesini əngəlləmək, vaxt qazanmaq və havadarlarının ssenarilərinin gerçəkləşməsi üçün imkanlar əldə etmək istəyir. Nikolun adını çəkdiyi ərazilər tarixi olaraq, Azərbaycan ərazisidir və Birinci Qarabağ müharibəsi başlayana qədər bu ərazilərin böyük hissəsində azərbaycanlılar yaşayırdı. Xatırladaq: Berbakər kəndi - əsl adı Bibişdir, 1988-89-cu illərə qədər azərbaycanlılar yaşayıb, Qarabağda erməni separatizmi başlayanda soydaşlarımız oradan qovulub. Vazaşen - əsl adı Lələkənd: Azərbaycan torpağı olan bu kəndin adı 1978-ci ildə Er-

Anklavların geri qaytarılacağı xəbəri erməniləri tələsə saldı

Ermənistanda 8 kəndin geri qaytarılmasının vacibliyini anlayanlar da var, İrəvan bu dəfə də geciksə...; **deputat: "Ermənistan o torpaqları qaytarmalıdır və qaytaracaq!"**

mənistan SSR-in qərarı ilə dəyişdirilərək, Vazaşen qoyulub.

Ayqeovit - əsl adı Uzun-tala, yaxud Hönüt: kənd 1967-ci ilə qədər Uzun-tala, 1969-cu ilə qədər Hönüt adlanıb, daha sonra ermənilər öz qondarma adlarını veriblər. Parvakar - əsl adı Tatlı: kənd Ermənistan SSR yaranandan sonra tədricən ermənilərin məskunlaşdığı əraziyə çevrilib.

Azərbaycan torpaqları olan bu ərazilər əslində bir-bəşə bizim nəzarətimizdə deyil. Azərbaycan və Ermənistan ordusunun hazırda dayandığı sərhəd xəttində yerləşir. Paşinyanın sözlərindən aydın olur ki, İrəvan Azərbaycan Ordusunun geri çəkilməsini və bu kəndlərin ərazilərindəki nəzarətin aradan qalxmasını istəyir.

Qeyd edək ki, erməni deputat Tigran Abramyan da realığı anlayaraq "Biz 8 kəndi Azərbaycana qaytarmaq, sülh müqaviləsi olmayacaq" - deyib. Bir sıra ermənilər başa düşürlər ki, Azərbaycan Prezidenti dediyini edir, xüsusilə də ərazi məsələsi ilə bağlı bir metr də olsun güzəşt ola bilməz!

Diqqətçəkən məqam Paşinyanın "Azərbaycanda qalan ərazilər" iddiasında Gədəbəyin Başkənd kəndinin adını çəkməməsidir. Başkənd Azərbaycan torpağıdır, lakin SSRİ dövründə burada ermənilər yaşa-

dığı üçün "erməni anklavı" kimi qəbul olunurdu. 1992-ci ildə ordumuz kəndə nəzarəti bərpa etdi. Ermənistan zaman-zaman Başkəndin onlara məxsus olduğunu iddia edir, 8 kəndin qaytarılması məsələsi gündəmə gələndə də bunu ortaya atırlar. Hərçənd Nikolun Başkənd iddiasını yeniləməməsi maraq doğurur. Mümkündür ki, erməni baş nazir daha real hesab etdiyi əraziləri - sərhəd boyunca ordumuzun nəzarət xəttində yerləşənləri ala biləcəyini düşünür. O baxımdan, Bakının 8 kənd tələbinə qarşı bu iddianı ortaya atır.

"Anklavları Azərbaycana versəniz, artıq getməlisiniz, olmamalısiniz". Bunu **Ermənistanın keçmiş xarici işlər naziri Vardan Oskanyan** deyib. O bildirib ki, Nikol Paşinyanın səhvlər paradı davam edir. Onun sözlərinə görə, Paşinyan Qranadada imzalanmış dördtərəfli bəyanaş, sülh müqaviləsi olmayacaq" - deyib. Bir sıra ermənilər başa düşürlər ki, Azərbaycan Prezidenti dediyini edir, xüsusilə də ərazi məsələsi ilə bağlı bir metr də olsun güzəşt ola bilməz!

qəmlər, kvadrat kilometr bu gün xalqımız üçün heç bir əhəmiyyət kəsb etmir. Ən azı bu gün Paşinyan xalqın qarşısında dayanıb, xalqın gözü-nə baxmalı və açıq şəkildə deməlidir ki, bu rəqəmlərə nə daxildir, anklavlar daxildir, ya yox?" Keçmiş xarici işlər naziri "Nikol Paşinyan bütün məğlubiyyətlərdən sonra Azərbaycana Qarabağdan sonra əlavə olaraq anklavları da versə, onda artıq mövcud olmayacaq", - deyər qəzəblənib.

Ekspertlərimiz nə düşünür, müzakirə mövzusu olan kəndlər məsələsinə nə vaxt və hansı yolla nöqtə qoyulacaq? Bunun üçün də hərbi əməliyyata ehtiyac olacaqmı?

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, hayları onların xülyalarına uyğun gəlməyən hər şey qorxuya salır: "Həmin Oskanyan qarışıq hamısı demirdi ki, "art-sax" Azərbaycana verilsə, Ermənistan olmayacaq? Qarabağ artıq bizdədir, amma nəşə nə Ermənistan, nə Oskanyan yox olmağı düşünür". **Anklavların qaytarılmasına gəldikdə, S.Aliyev bunları bildirdi:** "Bəli, bunsuz sülh anlaşması mümkünsüzdür. Ermənistan o torpaqları qaytarmalıdır və qaytaracaq! Proseslərin gedişi göstərir ki, ilin sonuna kimi bu məsələdə də irəliləyiş olacaq".

Herbi ekspert, ehtiyat-

da olan polkovnik Üzeyir Cəfərovun sözlərinə görə, Qarabağda separatizmin kökü kəsilərsə də, Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədlərin müəyyən edilməsi məsələsi hələ uzun illər müzakirə və mübahisə mövzusu olacaq: "Bu, heç kimdə şübhə doğurmamalıdır. Çünki Ermənistan və ona havadarlıq edənlərin xəyal və xülyaları suya düşdüynə görə, artıq Qarabağla bağlı hər hansı planlarının yaxın gələcəkdə reallaşdırılmasının mümkün olmadığını anlayır və Azərbaycanla yalnız anklavda olan kəndlərimizin, həmçinin erməni işğalında olan 8 kəndimizlə bağlı öz mənasız direnişini göstərməkdə davam edəcəklər. Mənim təxminlərim belədir ki, bu proses də hələ uzun vaxt aparacaq. Ermənistan siyasi-hərbi rəhbərliyi Qarabağ məsələsində fiaskoya uğradıqdan sonra məhz bu kəndlərimizlə bağlı çalışacaqlar ki, ictimai fikirdə itirdikləri mövqeyi qismən də olsa, bərpa etsinlər. Çox çətin olacaq, amma uzun müzakirələrdən sonra Ermənistan məcburiyyət qarşısında qalıb ərazilərimizi qaytarmalı olacaq. Bu, olacaq, amma tez olacağını düşünmürəm". **Ü.Cəfərov hesab edir ki, bu gün hələ tərəflərin bir araya gəlib hansısa məsələdə razılıq əldə edəcəyi perspektivləri azdır:** "Bu mənada Ermə-

nistanın uzun illər işğal altında saxladığı həmin ərazilərimizlə bağlı addım atması da asan olmayacaq. Bir vaxtlar ermənilər və onlara havadarlıq edənlər Qarabağla bağlı da eyni mövqeyi nümayiş etdirdilər. Nəticəsi hansı qanlar və qadalar hesabına başa gəldi, mənəcə, geniş izah etməyə ehtiyac yoxdur. Unutmamalıyıq ki, bölgədə bir sıra böyük siyasi qüvvələrin planları pozulub və indi onların Azərbaycana və Ermənistanla başqa təzyiq rıçaqları qalmayıb, yalnız həmin 8 kəndlə bağlı məsələlər istisnadır. Bu da realıqdır ki, qarşıda hələ çətin münasibətlərin olması mübahisəsizdir. Ermənistan tam müstəqil olmayınca, bizim bölgədə rahatlığımız olmayacaq".

Politoloq İlyas Hüseynov isə bildirdi ki, İspaniyanın Qranada şəhərində Paşinyanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tanıması və buna imza atması yenidən anklavlar məsələsini aktuallaşdırdı: "Ermənistanın hələ ölkəmizin 8 kəndini işğalda saxlaması daim rəsmi Bakının diqqət mərkəzindədir. Qeyd etmək lazımdır ki, Naxçıvanın Kərki və Qazağın 7 kəndi çox strateji əhəmiyyətli yolların üzərində yerləşir. Bu kəndlər Ermənistan-İran və Ermənistan-Gürcüstan magistral xətlərini özündə birləşdirir. Digər mühüm məqam bundan ibarətdir ki, Azərbaycanın Qərbə çıxan nəqliyyat, dəmiryolu və neft-qaz layihələrini həmin kəndlərdən vizual görmək mümkündür. Anklavların qaytarılması enerji, təhlükəsizlik və kommunikasiyalar üzərində nəzarət anlamını verir və bizim üçün müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Lakin anklavların qaytarılması düşünürəm ki, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası məsələsi ilə bağlıdır". **Politoloq qeyd etdi ki, Ermənistan bu prosesə mütləq başlamalıdır:** "Bununla yanaşı, sərhədlərin delimitasiyası həm də iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin yaranmasını da sürətləndirəcək. Hələ də işğal altında qalan anklavların Azərbaycanla qaytarılması bütün sərhəd problemlərini aradan qaldıra, sülh və dövlətlər arasında münasibətlərin formalaşmasına əsas yarada bilər".

Hələlik rəsmi İrəvan Azərbaycan Prezidentinin 8 kəndlə bağlı xəbərdarlığına normal reaksiya verməyib. Amma sonra gec ola bilər, əvvəlki hadisələrdən dərs götürülməsində fayda var...

□ **E.PASASOY, "Yeni Müsavat"**

Respublikaçı senator Lindsey Qraham hesab edir ki, ABŞ İranın neft emalı zavodlarını vurmağıdır. Siyasətçinin fikrincə, yalnız Vaşinqtonun bu cür cavab tədbirləri İsrailə qarşı təcavüzə son qoya bilər.

Senator HƏMAS silahlıların İsrail ərazisinə hücumunda İranın əli olduğuna inandığını yazıb: "Hamı HƏMAS-ın İsrailə vətəncəsinə hücumunda İranın payı olduğunu düşünməkdə haqlıdır".

"Əminəm ki, fələstinlilər "Əqsa tufanı" əməliyyatı nəticəsində qalib gələcəklər. Bunu isə İran prezidenti İbrahim Rəisi deyib. Rəisi bildirib ki, İran Fələstin xalqının qanunu müdafiəsini dəstəkləyir: "Sionist rejim və onun havadarları region ölkələrinin təhlükəsizliyini təhdid etməkdə məsuliyyət daşıyırlar və buna görə cavab verməlidirlər".

"HƏMAS qruplaşmasının liderlərinin İsrailə hücumdan dərhal sonra İrana təşəkkür etmələri hiyləgər gedişdir. HƏMAS İsrailin intiqamının ağır olacağını anladığından müharibənin Qəzza bölgəsini aşmasını və İranın işi içində daha fəal müdaxiləsində maraqlı olub. Məqsəd müharibənin alovlanması və daha çox iştirakçının İsrailə zərbə endirməsidir", - deyə politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib.

ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin "Vaşinqton İsrailə hücumun arxasında İranın dayandığını təsdiq edə bilmir" bəyanatı isə ciddi tənqiddə məruz qalıb.

Hesab edilir ki, Bayden hakimiyyətə gəldikdən sonra Tehranla "siyasi alver" edib və indi hücumun arxasında Tehranın dayandığını etiraf etməsi Ağ Ev administrasiyası üçün həddən artıq suallar yarada bilər. Məlumatların təhlili birbaşa göstərir ki, SEPAH qüvvələri İsrailə hücumda birbaşa iştirak edib. Bunun birbaşa və dolayı sübutları çoxdur. Belə ki, bir israilinin qaçırılması ilə bağlı videolardan birində terrorçular farsca danışır.

Belə görünür ki, ABŞ indilikdə İranı İsrailə hücum planından kənarda saxlamaqda maraqlıdır.

Əsl səbəb nədir, Vaşinqton İsraili İranla təkbaşına savaşa soxarmı? Bunun region üçün hansı mənfi təsirləri ola bilər?

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov qeyd etdi ki, bütün müharibələrin kökündə iqtisadi maraqlar dayanır: "Fələstin-İsrail müharibəsi bezi məqamlarda dini motivlərlə izah edilərsə də, əslində iki tərəf arasında torpaqların və maddi nemətlərin ədalətli bölüşünmənin olmaması səbəbindən on illər boyu gedən və həlli tapılmayan bir münaqişədir. On illərdir ki, bu münaqişə

HƏMAS-ın bizim bölgəni də qarışdırmaq planı

Politoloq: "Qruplaşmanın liderlərinin İsrailə hücumdan dərhal sonra İrana təşəkkür etmələri hiyləgər gedişdir"

zaman-zaman qızıqıb pik həddə çatır və sonradan bir müddət üçün sakitləşir. Lakin potensial müharibə ocağı sönmür ki sönmür. Çünki bu bölgədə iki dövlətin yaradılması söhbəti ortaya çıxarkən, Fələstin tərəfin maraqları təmin olunmayıb.

İndiyə qədər kiçik xalqlar arasında baş verən toqquşmaların həlli təcrübəsi göstərir ki, belə münaqişələr bir qayda olaraq həll olunmur və ya ən yaxşı halda yarımçıq həll edilir. Yeni kiçik xalqlar arasında baş verən belə münaqişələrdə vasitəçilik edən nəhəng dövlətlər münaqişənin tam söndürülməsində maraqlı olmurlar. Əksinə, imkan yarandıqca müxtəlif yollarla onu körükləyirlər. Böyük güclər tərəfindən xalqlar arasında salınmış münaqişələrin ən yaxşı həlli yolu, onlar arasında düşmənciliyin hansı səviyyəyə çatmasından asılı olmayaraq, ikilikdə, soyuq başla, danışıqlar masasına oturmaqdan keçir. Fələstin-İsrail münaqişəsində maraqlı olan güclər bu münaqişənin sönməsini heç vaxt istəməyiblər. Əslində on illərdir ki, Amerika və İran Fələstin və İsrail vasitəsilə vuruşub, bu regionda öz maraqlarını qorumağa çalışırlar. Belə münaqişələrdə itirən birbaşa tərəflər, qazanan isə onları qızışdıranlar olur. Baxın, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsində Rusiya ilə Fransa, Fələstin İsrail münaqişəsində Amerika Birləşmiş Ştatları və ya AB ölkələri nə itiriblər? Heç nə! Qazancıları isə hər iki tərəfə silah satmaq və regionda digər maraqlarını reallaşdırmaq olub.

HƏMAS-ın İsrailə hücumu ilə başlayan son hadisələr artıq həm İranı, həm də ABŞ-ı meydana üz-üzə qoya biləcək qədər ciddi olaylardır. Bəs onlar nəhayət, üz-üzə gələcəklərmi? İsrail artıq illərdir ABŞ və AB-ni İranın nüvə silahına sahiblənməyə yaxın olması təhlükəsi ilə xəbərdarlıq edib, bu ölkəyə hərbi müdaxilə olunmasını israr edir. Birləşmiş Ştatlar da, Avropa Birliyi də İsrailin bu çağırışlarına cavab vermək istəmirlər. Çünki hər iki

tərəf dolayı yolla İranla öz maraqlarını reallaşdırmaqdadır. Sual olunur: ciddi sanksiyalar altında olan İranın Rusiyaya satdığı dronların istehsalında Qərb texnologiyasından necə istifadə oluna bilər? Başqa bir sual: İran neftinin satışına embarqo qoyulduğu halda, Qərb İranın hər il bu qədər neft satıb böyük valyuta gəlirləri əldə etməsinə necə göz yumur? Axı İran bu pullarla öz hərbi gücünü durmadan artırır və ən müasir silahlara sahiblənir. Suallar çoxdur. Gerçek olan isə budur ki, dövlətlər dost olurlar, ən yaxşı halda dövlətlər qarşılıqlı maraqları müstəvisində tərəfdaş ola bilərlər".

AMİP Mərkəzi Aparatının rəhbəri, politoloq Rəşad Bayramov bildirdi ki, HƏMAS-ın İsrailə hücumunun arxasında İranın da əli olduğunu düşünmək üçün kifayət qədər əsaslar var: "İran yaxşı görürdü ki, İsrail artıq uzun müddətdir ki, İrana müdaxilə üçün beynəlxalq koalisiyanın yaradılması istiqamətində aktiv şəkildə iş aparır. Eyni şəkildə onu da görürdü ki, İsrail ərəb dünyası ilə problemlərin həlli istiqamətində konkret addımlar atır. Odur ki, İran üçün HƏMAS-ın hücumu birincisi İsraili öz evində müharibəyə cəlb etmək üçün, ikincisi isə İsrailin ərəb ölkələri ilə münasibətlərini kəskinləşdirmək üçün əla fürsət oldu.

ABŞ tərəfindən hazırlanıb region dövlətinə təqdim olunan "İbrahim oğulları sülhəməsi" layihəsi çərçivəsində İsrailə bir sıra ərəb ölkələri arasında münasibətlərin normalaşması prosesi getdiyi bir vaxtda, BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı, Misir və digər ərəb ölkələri ilə İsrail arasında həttə əməkdaşlıq barədə sazişlərin imzalandığı, diplomatik əlaqələrin bərpa olunduğu bir vaxtda vəziyyətin bu şəkildə kəskinləşdirilməsi sözsüz ki, İsrail-Ərəb yaxınlaşmasında qılma nöqtəsi olacaq və Yaxın Şərqdəki gərginliyi qalıcı hala gətirəcək.

Gərgin münasibətlər eyni şəkildə İrana qarşı mümkün cəbhənin qurulmasında İsrailə problemlər yarada, o cümlə-

dən, İran-Səudiyyə münasibətlərinin normalaşması fonunda Tehrana ərəb dünyası ilə "Fələstin məsələsi" üzərindən birləşmək imkanı verə bilər.

Bütün bunları nəzərə alanda baş verənlərdə maraqlı tərəf qismində İranın olduğu açıq şəkildə ortaya çıxmış olur. Onu da nəzərə alaraq ki, HƏMAS-ın maliyyələşməsi, inkişafı, silahlandırılması arxasında məhz İranın dayandığı da yeni məsələ deyil. Bunu nə HƏMAS, nə də İran heç bir zaman gizlətməyiblər. Amma məsələ burasındadır ki, HƏMAS hələ ki İrandan istədiyi dəstəyi ala bilməyib. HƏMAS İrandan tək cəmiyyət, silah, maliyyə deyil, həm də aktiv müdaxilə gözləyir.

Amma İranın İsrailə açıq müdaxilə edə biləcəyini istisna edə bilməyirik. Çünki bu indiki halda heç bir şəkildə İranın maraqlarına cavab vermir. İranın müdaxiləsi savaşın İrana sıçramasına gətirib çıxarar və nəticədə İsrailin maraqlarına xidmət edər. İsrail-İran savaşında isə İran tək cəmiyyət deyil, İrana müdaxilə üçün fürsət axtaran böyük güclərə qarşı da vuruşmalı olar. Üstəgəl, bu gün Fələstinin müdafiə edən müsəlman ölkələrinin böyük əksəriyyətinin də İrana hücum halında tərəfsiz qalmağa üstünlük verəcəkləri şübhəsizdir. Bunu İran da yaxşı bildiyi üçün HƏMAS-a kənardan dəstək verməklə kifayətlənməli olacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

HƏMAS-ın müqavimət gücü qalmayıb?

"Çox təəccüblüdür ki, İsrail daxili kəşfiyyatı "Şin Bet" HƏMAS-ın hazırladığı hücumlardan bixəbərlər. İsrail tərəfi yeganə bir səbəb göstərir ki, hücumun olduğu gün İsraildə Sukkot bayramı idi. Guya bayram günü olması kəşfiyyat orqanlarındakı ayıq-sayıqlığı zəiflədib. Lakin bununla baş verənlərə bəraət qazandırmaq olmaz. "Mossad" kimi böyük kəşfiyyat idarəsinə sahib olan İsrailə HƏMAS tərəfindən belə bir genişmiqyaslı hücumun edilməsi, İran istehsalı "Qas-sam" raketlərinin endirdiyi zərbələrdən rəsmi Təl-Əvivin xəbərdar olmaması çox qəribədir".

Bu fikirləri politoloq Qabil Hüseynli Bakupost.az -a açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, İsrail bunların hamısını öncədən bilməli və hücumdan əvvəl onları məhv etməli idi: "Müharibədən sonra yəqin ki, hadisələrin baş vermə səbəbləri araşdırılacaq".

Politoloq qeyd edib ki, artıq İsrail kəşfiyyatı HƏMAS üzvlərinin gizləndiyi və yaşadığı yerləri bilir, oraya dəqiq zərbələr endirir: "HƏMAS-ın heç müqavimət gücü qalmayıb, tamamilə sarsılıb və sıradan çıxarılıb. Qısa müddətdə HƏMAS-ın bütün üzvləri həbs edilərək İsrailə gətiriləcək və cəzalandırılacaq. Hazırda İsrail ordusunun Qəzzada quru əməliyyatına başlama ehtimalı çox yüksəkdir".

Xameneyi hücumu bəyanır, amma "xəbərim yoxdur" deyir

İranın ali dini lideri Seyid Əli Xameneyi ölkəsinin HƏMAS-ın İsrailə qarşı qəfil hücumunda iştirak etmədiyini bildirib.

Bakupost.az İran KİV-ə istinadla xəbər verir ki, o, bu barədə bu gün səhər İmam Əli Zabıtlar Universitetində çıxışı zamanı danışmış. Eyni zamanda ayətullah "Fələstin gəncləri"nin hərəkətlərini dəstəkləyib, onları "ağıllı" və "bacarıqlı" adlandıraraq.

İranın ruhani lideri bildirib ki, "Qəzza zolağına hücumu və İsrailin vətəniklərinə verilən cavab onların çirkin sifətinə vurulan ciddi silledir".

Xameneyinin təkzib etməsinə baxmayaraq, əksər dünya liderləri İranın İsrail-Səudiyyə Ərəbistanı razılaşmasını pozmaq üçün HƏMAS-ın İsrailə hücumları təşkil etdiyini bildirirlər. HƏMAS və "Hizbullah"ın İran tərəfindən silahlandırıldığı da heç kimə sirr deyil.

O ktyabrın 10-da Şuşa şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv ölkələrin Nazirlər Şurasının 27-ci iclası öz işinə başlayıb.

Toplantıda Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov, Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan, Tacikistanın xarici işlər naziri Sirojiddin Muhriddin, İran xarici işlər nazirinin müavini Mehdi Səfəri və təşkilata üzv olan digər dövlətlərin xarici siyasət idarələrinin rəhbərləri və təmsilçiləri iştirak edirlər. Bundan başqa, Şimali Kipr Türk Respublikasının xarici işlər naziri Tahsin Ertuğru

Şuşadan mühüm mesajlar

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin nazirlərinin toplantısında Şimali Kipr Türk Respublikasının xarici işlər naziri də müşahidəçi qismində iştirak edib

loğlu müşahidəçi qismində tədbirdə iştirak edir.

Qeyd edək ki, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Azərbaycan, Əfqanıstan, İran, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Pakistan, Tacikistan, Türkmənistan, Türkiyə və Özbəkistanın daxil olduğu regional dövlətlərarası iqtisadi strukturdur. Azərbaycan 1992-ci ildən təşkilatın üzvüdür.

Əvvəlcə xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin iclas iştirakçılarına müraciətini oxuyub. Müraciətdə postmünaqişə dövründə bölgədə yaranmış əməkdaşlıq perspektivləri öz əksini tapıb. Həmçinin ölkəmizin təşəbbüsü ilə İƏT-in illik mövzusunun "Yaşıl keçid və qarşılıqlı əlaqəlilik" olaraq müəyyən edildiyi, habelə Azərbaycanın milli, o cümlədən beynəlxalq səviyyədə bu istiqamətdə ardıcıl addımlar atdığı diqqətə çatdırılıb. Bu çərçivədə, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılmasının qeyd olunan istiqamətlərdə görülən işlərin təcəssümü olduğu vurğulanıb.

İƏT-in sədri qismində açılış nitqi ilə çıxış edən nazir Ceyhun Bayramov Azərbaycanın "Yaşıl keçid və qarşılıqlı əlaqəlilik" mövzusunda əsaslanan sədrliyi

dövründə ölkəmiz tərəfindən irəliləşən təşəbbüslərə göstərilən dəstəyə və fəal iştirakçılığa görə təşəkkürünü bildirib. O, eyni zamanda "İƏT Baxışı - 2025" sənədində də əks olunmuş regional bağlamların inkişafı, iqtisadi transformasiya, "yaşıl enerji" kimi prioritetlərin bundan sonra da irəliləyəcəyinə inamını ifadə edib.

Nazir öz çıxışında ölkəmizin İƏT-ə sədrliyi dövründə təşkilatın digər regional və beynəlxalq platformalarla əməkdaşlığının gücləndirilməsi istiqamətində həyata keçirilən təşəbbüsləri qeyd edib. Ölkəmizin müxtəlif sahələr üzrə əməkdaşlığın gücləndirilməsində maraqlı olduğunu, bu xüsusda təşkilatın ixtisaslaşdırılmış iki qurumuna - İƏT Enerji Mərkəzi və İƏT Tədqiqat Mərkəzinə ev sahibliyi etməsinin müvafiq sahələr üzrə əməkdaşlığa verilən töhfənin göstəricisi olduğunu bildirilib.

Bölgədə mövcud vəziyyət və postmünaqişə dövrünün realıqları barədə danışan nazir Ceyhun Bayramov Azərbaycanın hər zaman regional sülh və təhlükəsizliyə təhdid yaranan qeyri-qanuni erməni silahlı qüvvələrinin bölgədə mövcudluğuna beynəlxalq diqqəti cəkmək üçün səy gös-

tərdiyini vurğulayıb. Bölgədə sülh və reintegrasiya proseslərini təhdid edən qanunsuz erməni silahlı qüvvələrinin təxribatlarına, mina təhdidini davam etdirməsinə və mövcudluğuna son qoyan lokal antiterror tədbirlərindən bəhs edən Ceyhun Bayramov bu tədbirlər nəticəsində xüsusilə Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin reintegrasiya prosesinin intensivləşdiyini diqqətə çatdırıb. Hazırda yerli erməni sakinlərin iqtisadi, sosial, humanitar ehtiyaclarının qarşılınması istiqamətində işçi qrupunun yaradılması, aidiyyəti üzrə tədbirlərin görülməsinin və Azərbaycan hökumətinin nümayəndəsi ilə həmin sakinlərin nümayəndələri arasında dialoqun davam etdirilməsinin bölgədə gəyü "etnik təmizləmə" aparılması ilə bağlı iddiaların əsassız olduğunu bir daha sübut etdiyi vurğulanıb. Bu xüsusda Azərbaycanın bölgədə sülh və reintegrasiya üçün yaranmış tarixi fürsətin əldən verilməməsi, Azərbaycan və Ermənistan arasında normalaşma gündəliyi, habelə ərazilərimizdə yaşayan erməni sakinlərin reintegrasiya prosesinin irəliləməsinə qərarlı olduğu diqqətə çatdırılıb.

"İşğaldan azad olunmuş

ərazilərlə bağlı Böyük Qayıdış Proqramı bizim dövlətimizin əsas prioritetləri sırasındadır. Bu proqram çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlər artıq Laçına, Füzuliyə, Ağalı, Zabux və Talış kəndlərinə köçürülüb".

Bunu da Ceyhun Bayramov çıxışı zamanı bildirib. Qarşıdan gələn 3 ildə təxminən 100 minə yaxın keçmiş məcburi köçkünün öz evlərinə qayıtmasının planlaşdırıldığını vurğulayan nazir deyib: "Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının dirçəldilməsi ilə yanaşı, əhalinin davamlı şəkildə köçürülməsi və layihələrin icra olunması bu ərazilərin inkişaf etmiş regiona çevrilməsinə şərait yaradır".

Onun sözlərinə görə, 2020-ci ildə əzəli torpaqlarımızın erməni işğalından azad olunmasından dərhal sonra Azərbaycan genişmiqyaslı bərpa-yenidənqurma işləri həyata keçirməyə başlayıb. **Həmin ərazilərdə çox qısa müddət ərzində böyük əhəmiyyət kəsb edən infrastruktur layihələrinin icra olunduğunu, o cümlədən iki beynəlxalq hava limanının tikilib istifadəyə verildiyini vurğulayan nazir bildirib:** "Azad olunmuş ərazilərdə üçüncü hava limanının tikintisi Laçında davam etdirilir".

Füzuli şəhərində artıq istifadəyə verilmiş məktəbə və tikintisi davam etdirilən yaradıcılıq mərkəzinə görə qardaş Özbəkistan və Qazaxıstanla minnətdarlığını bildiren C.Bayramov bunu ölkələrimiz arasında olan qardaşlıq və həmrəyliyin bariz nümunəsi hesab edib.

İclas üzv və müşahidəçi ölkələrin, beynəlxalq tərəfdaşlar və İƏT-in ixtisaslaşmış qurumlarının nümayəndələrinin bəyanatları, İƏT çərçivəsində regional əməkdaşlığın gələcək inkişafı ilə bağlı təşəbbüs və təkliflərin, habelə iclasın gündəliyində duran digər məsələlərin müzakirəsi ilə davam edib.

☐ "Yeni Məşavət"

"Qərbi Azərbaycana qayıdış" forumu Madriddə keçirildi

Tədbirdə diplomatik korpusun heyəti, qeyri-hökumət təşkilatları, düşüncə mərkəzlərinin, akademik dairələrin nümayəndələri və müvafiq media təmsilçiləri bir araya gəlib

İspaniyanın paytaxtı Madrid şəhərində Azərbaycanın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunan "Qərbi Azərbaycana qayıdış beynəlxalq müstəvidə" Avropa Forumu baş tutub. Azərbaycan-Türkiyə Qadınlar Cəmiyyəti və Azərbaycan-Türkiyə Evinin təşkilatçılığı, Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin dəstəyi, Azərbaycanın İspaniyadakı səfirliyinin rəsmi tərəfdaşlığı ilə keçirilən tədbir zamanı Madriddə fəaliyyət göstərən diplomatik korpusun heyəti, qeyri-hökumət təşkilatları, düşüncə mərkəzlərinin, akademik dairələrin nümayəndələri və müvafiq media təmsilçiləri bir araya gəlib.

"Westin Palace Hotel"də təşkil olunan forumda Azərbaycan Respublikasının İspaniya Krallığı və Andorra Knyazlığında fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Ramiz Həsənov, Türkiyənin Madrid Böyük Elçisi Nüket Küçükel Ezberci, Avropa Parlamentinin üzvü, eləcə də qurumun 2014-2019-cu illərdə vitse-prezidenti olmuş Riçard Çarnetski, millət vəkili, xalq şairi, Dünya Azərbaycanlılar Konqresinin həmsədri Sabir Rüstəmxanlı, ADA Universitetinin İnkişaf və Diplomatika İnstitutunda çalışan, Serbiya Respublikası Prezidentinin sabiq xüsusi müşaviri Damjan Krnjević Misković, Azərbaycan-Türkiyə Qadınlar Cəmiyyəti və Azərbaycan-Türkiyə Evinin sədri Tənzilə Rüstəmxanlı, Avropa Qonşuluq Şurasının icraçı direktoru Samuel Doveri Vesterbay, Brüssel İdarəetmə Məktəbinin professoru, Belçika Baş nazirinin keçmiş müşaviri Köyert Debüf, Qərbi Azərbaycan İcmasının sədri, millət vəkili Əziz Ələkbərlı, Kral Xuan Karlos Universitetinin Hüquq professoru, "Pan-Avropa" Hərəkatının İspaniya nümayəndəliyinin Baş katibi Karlos Uriarte Sançes, məşhur fotoqraf və memar Reza Deqati, Azərbaycan Mətbuat Şurasının İdarə Heyətinin üzvü Aqil Ələsgər, San Pablo Seu Universitetinin beynəlxalq əlaqələr üzrə tədqiqatçı professoru, Cortes Generalesdə (İspaniya Parlamenti) sabiq parlamentarı Jordi Xucla, Türkiyənin "Ülkə TV" yayım şirkətinin baş redaktoru Həsən Öztürk, Monreal, Brüssel və Stokholmun tanınmış beyin mərkəzlərində çalışan Yaxın Şərq üzrə mütəxəssis, professor Sebastian Boussois, "Interpress" Media Qrupunun baş direktoru Toğrul Allahverdi və digər qonaqlar öz mülahizələri və çıxışları ilə mövzu barəsində geniş fikir mübadiləsi aparıblar.

Tədbirin əsas çıxışlarından sonra panel müzakirələri təşkil edilib. Diplomatika İnstitutunun Siyasi araşdırma, təhlil və nəşrlər üzrə direktoru, BMT-nin keçmiş yüksək vəzifəli rəsmisi və Serbiya Respublikası Prezidentinin xüsusi müşaviri olmuş Damjan Krnjević Miskovićin moderatorluğu ilə keçirilən "Qaçqınlar probleminə Avropa yanaşması: Çağırışlar və beynəlxalq əməkdaşlıqlar yolu ilə mümkün həll yolları" adlı birinci paneldə çıxış edən Avropa Qonşuluq Şurasının icraçı direktoru Samuel Doveri Vesterbay, Brüssel İdarəetmə Məktəbinin professoru, Belçika Baş nazirinin keçmiş müşaviri Köyert Debüf, Madrid San Pablo-CEU Universitetinin tarix professoru Antoniyo Alonso Markos, Kral Xuan Karlos Universitetinin Beynəlxalq ictimai hüquq və Beynəlxalq münasibətlər üzrə fəlsəfə elmləri doktoru Yelena Diyaz Qalan Aİ-nin məcburi köçürmə və deportasiya ilə bağlı siyasəti, qaçqınların üzvləşdiyi problemlər, qaçqınların mühafizəsi və onların reintegrasiyası üzrə mövcud strategiyalar, qaçqın qadınların üzvləşdiyi problemlərin həllinə yönəlik müasir yanaşmalar, qaçqın, məcburi köçkün və miqrasiya probleminə Avropa İttifaqının tərəfdaş ölkələri ilə praktiki əməkdaşlıq kimi məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar.

XİN-də müavinlərin kurasiya etdiyi sahələr hansılardır?

Novator.az Xarici İşlər Nazirliyinin strukturuna nəzər salıb.

Xüsusi tapşırıqlar üzrə səfirlər; nazirin katibliyi; kadrlar; hüquqi təminat; maliyyə; mətbuat xidməti; təşkilat-nəzarət idarələri, Xarici İşlər Nazirliyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı İdarəsi birbaşa nazir Ceyhun Bayramova tabedir.

Nazir müavini Mahmud Məmməd-Quliyev humanitar və sosial məsələlər; beynəlxalq insan hüquqları təsisatları ilə əməkdaşlıq idarələrinə kuratorluq edir.

Nazir müavini Araz Əzimov hərbi-siyasi məsələlər; regional təhlükəsizlik; təhlil və strateji araşdırmalar idarələrinə məsuldur.

Nazir müavini Fəriz Rzayev Avropa; dövlət protokolu; konsulluq idarələrinə, Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq İnkişaf Yardım İdarəsinə (Agentlik) rəhbərlik edir.

Nazir müavini Elnur Məmmədov Amerika; Asiya; arxiv; əmlakların idarə olunması və xidmətlərin təşkili; xüsusi rabitə təminatı idarələrinin, YUNESKO üzrə Milli Komissiyanın Daimi Katibliyinin; ümumi katibliyin; xüsusi şöbənin kuratorudur.

Nazir müavini Samir Şərifov beynəlxalq hüquq və müqavilələr; Şərqi Avropa, Cənubi Qafqaz, Qərbi və Mərkəzi Asiya; linqvistik təminat idarələrinə cavabdehdir.

Nazir müavini Yalçın Rəfiyev beynəlxalq təhlükəsizlik; iqtisadi əməkdaşlıq; Yaxın Şərq və Afrika idarələrinin işinə nəzarətdir.

BMT-nin qiymətləndirmə missiyasının səfəri başa çatdı

Oktyabrın 5-də Birləşmiş Millətlər Təşkilatının humanitar məsələlərin koordinasiya üzrə missiyası Qarabağ regionunda adamların, eləcə də Ermənistanadakı qaçqınların zəruri ehtiyaclarının müəyyən edilməsi üçün Azərbaycan və Ermənistanı bir həftəlik səfəri başa çatdırıb.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının məlumatında deyilir ki, missiyaya təşkilatın koordinasiya üzrə direktor Rameş Racasingham rəhbərlik edib. Onu Birləşmiş Millətlər Təşkilatının daimi koordinatoru Vladanka Andreyeva və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qarabağdakı agentliklərinin nümayəndələri müşayiət ediblər.

Oktyabrın 1-dən missiya şəhər ərazilərində olub, orada az sayda sakin aşkar edib. Onların əksəriyyəti regiondan çıxmaq üçün avtobus gözləyirmiş.

Mülki infrastruktur və məktəblər, xəstəxana və yaşayış evləri kimi yerlər toxunulmaz qalıb. Bu səfər zamanı missiya kəndlərə baş çəkməyib, bu, yaxın günlərdə və həftələrdə olacaq.

Komanda Laçın dəhlizi vasitəsilə Ermənistanla sərhədə gedib. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının komandası Ermənistanda hökumət rəsmiləri və vətəndaş cəmiyyəti, eləcə də Qarabağ qaçqınları ilə görüşüb.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığı təşkilatın agentlikləri və tərəfdaş qeyri-hökumət təşkilatları ilə birlikdə müraciət edərək 231 000 nəfərə yardım göstərilməsi üçün 97 milyon ABŞ dollarının ayrılmasına çağırıb. Bunlar qaçqınların özləri və Ermənistanda onları dəstəkləyən yerli icmalardır, məlumatda deyilir.

□ "Turan"

Strasburqda Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) yay sessiyası işinə başlayıb. Oktyabrın 9-dan başlayan sessiyada "Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət" və "Osman Kavalanın dərhal azad edilməsinə çağırış" mövzusunda təcili debatların keçirilməsi də gözlənilir.

AŞ PA-da "Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət" in müzakirəsinə gəlincə, aydındır ki, yenə erməni dəstəkçiləri olan dövlətlərin təmsilçiləri "zorla köçürülmə" mövzunu gündəmə gətirəcəklər, bəlkə də Avropa Parlamentindən sonra onlar da hansısa anrt-Azərbaycan qətnəməsi qəbul etməyə çalışacaqlar. Çünki hazırda Avropa Birliyi daxil, Avropada an-

terror qruplarında fəaliyyət göstərirdilər. Bir hissəsi Ermənistan vətəndaşları idi. Onlar Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etmək istəmədiklərini bəyan edib Qarabağ iqtisadi rayonundan köçdülər. Onlar öz istəkləri ilə köçüb getdilər və gedərkən Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsində mediaya verdikləri açıqlamalarda öz xoşları ilə getdiklərini, Azərbaycan tər-

de aranı qarışdırmağa çalışırlar. Biz yaxşı bilirik aranı qarışdırmaq istəyənlər hansı dövlətlərin AŞ PA-dakı nümayəndələridir. Mən AŞ PA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvü olduğum dövrlərdə bu simasız üzvlərin hansı oyunlardan çıxdığının şahidi olmuşam. Hətta Azərbaycan torpaqlarının 20 faizi işğal altında olanda da o simasız insanlar er-

Avropada sərt anti-Azərbaycan ruzigarı - indi də AŞ PA..

Sabah Bakı vaxtı ilə 18.00-da "Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət" mövzusunda müzakirələr başlayacaq

Avropa Şurasının 46 üzv ölkəsinin parlamentarilərini bir araya gətirən assambleyada "Pegasus" casus proqramları və digər oxşar proqram təminatı, gizli dövlət nəzarəti, eləcə də Rusiyanın indiki prezidentinin seçilmə sayının (mandatının) məhdudlaşdırılmasının hüquqliliyi və qanuniliyini araşdıran hesabatlar müzakirə olunacaq.

Həmçinin "Ukraynada ədalətli sülhün və Avropada davamlı təhlükəsizliyin təmin edilməsi" mövzusunda təcili prosedür çərçivəsində müzakirə və "Dənizdə miqrantların ölümləri" mövzusunda cari məsələlərin müzakirəsi üçün müraciətlər edilib.

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Vatslav Havel adına insan hüquqları mükafatı həbsdə olan insan haqları müdafiəçisi və xeyriyyəçi Osman Kavalaya təqdim edilib. Artıq uzun müddətdir ki, Osman Kavalanın həbsxanada saxlanması Ankaraya qarşı təzyiq vasitəsi kimi istifadə edilir. Osman Kavala 1957-ci ilin oktyabrın 2-si Parisdə anadan olub. O, İstanbulda Rober Liseyinin, Orta Şərq Texniki Universitetinin, Mançester Universitetinin məzunudur. Kavala 2017-ci il noyabrın 1-də həbs olunub. O, 2013-cü ildə baş verən Gezi parkı hadisələri, 2016-cı il iyulun 16-sı dövlət çevrilişinə cəhdlərlə bağlı başladılan araşdırma nəticəsində həbs edilib. İş adamı Gezi parkı hadisələrini təşkil və idarə etməkdə günahlandırılırdı. Lakin "Gezi parkı" işi üzrə bərsində bəraət hökümü çıxarılan Kavala 2016-cı ildə dövlət çevrilişinə cəhdlərlə bağlı işlər çərçivəsində hələ də mühakimə olunur. Hazırda həbsxanada olan Kavala Corc Sorosun Türkiyə "təmsilçisi" olaraq qiymətləndirilir. Belə ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan çıxışlarının birində Osman Kavalanı "Sorosun artığı" adlandıırıb.

ti-Azərbaycan ruzigarı əsməkdədir. AŞ PA-nın da Avropa Parlamenti kimi Azərbaycana qarşı hansısa sənəd qəbul etməsi gözlənilirmi? Qəbul etsələr belə, AŞ PA sənədinin hansı təsir gücü ola bilər?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Məşavət"a bildirdi ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının payız sessiyası başlayan ilk gündən ermənilər və ermənilərin havadarları tərəfindən "Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət" adlı dinləmələrin keçirilməsinə cəhdlər edilir: "Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət" ifadəsinin özü qərəzdən xəbər verir. Çünki "Dağlıq Qarabağ" adlı yer mövcud deyil. Yenə də mövcud olmayan adla məsələnin müzakirəyə çıxarılmasına cəhdlər artıq belə bir sənədi hazırlayanların qərəzli olmasından, qeyri-obyektiv yanaşmasından irəli gəlir. Belə bir qondarma adla nəyi müzakirə edəcəklər?! Bax bu, başadüşülən deyil. Azərbaycanın ərazisi olan Qarabağ iqtisadi rayonunda erməni azlıqları yaşayırdı və bu ərazidə Rusiya sülhməramlıları yerləşirdi. Ərazidə etnik azlıq adı altında yaşayanların bir çoxu silahlı

rəfindən onlara heç bir təzyiq edilmədiyini bildirdilər. Hətta Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan da etiraf elədi ki, erməni əhaliyə zorakılıq edilməyib. Azərbaycan hökuməti ən yüksək səviyyədə qeyd olunan ərazidə yaşayan erməni əhaliyə çağırışlar etdi ki, bölgəni tərk etməsinlər, eyni zamanda onların yaşayışı üçün bütün şəraitin yaradılacağı bəyan edildi, humanitar yardımlar ilkin olaraq göndərildi. Bütün bunlara baxmayaraq, ermənilər köçmək fikirlərindən daşınmadılar və köçdülər. BMT missiyası da əraziyə gəldi və heç bir zorakılıq hallarının qeydə alınmadığını hesabatlarına daxil etdi. Bütün bunlardan sonra AŞPA hansı "humanitar vəziyyəti" müzakirə edəcək?! Hazırda Qarabağ iqtisadi rayonunda əhali yoxdur ki, hansısa psixoloji, iqtisadi və digər əziyyətlər çəksin, vəziyyətləri yaxşı olmasın. Olmayan bir şeyin vəziyyəti barədə dinləmə keçirəcək AŞ PA?! Azərbaycan köçmüş ermənilərin Azərbaycan vətəndaşlığı almaqla geriye qayıtmasını arzu edir və bu mövqeyi indi də qüvvədə qalır. Amma Avropa Şurasında olan qərəzli dövlətlərin təmsilçiləri bütün bu sadalananları bildikləri halda özlərini bil-məməzliyə vururlar və yenə

mənileri müdafiə edirdilər".
Ç.Qənizadə qeyd etdi ki, Azərbaycan AŞ PA-nın hansısa qondarma dinləmə keçirməsindən və hətta ermənipərəst sənəd qəbul etsə belə, bundan narahat olası deyil: "Onlar istədikləri ənənəvi qərəzli yanaşmalarını bir kağız parçasına yazsalar belə reallıqları dəyişə bilməzlər. Çünki Azərbaycan beynəlxalq hüquqdan zərər qədər kənara çıxan addımlar atmayıb, Azərbaycan beynəlxalq hüquqa əsaslanıb və əsaslanır. AŞ PA hansısa tövsiyə xarakterli sənəd qəbul edə bilər. Onun da cavabı Azərbaycan parlamentariləri tərəfindən elə yerində veriləcək. İmperativ xarakterli olmayan qərarın olması onun təsirsiz kağız parçası olması deməkdir. Qərəz və böhtana əsaslanan hər hansı bir sənəd, bəyanat Azərbaycanı haqq yoldan döndərə bilməyib və bundan sonra döndərə bilməyəcək". "Turan"ın xüsusi müxbirinin Strasburqdan verdiyi məlumata görə, debat oktyabrın 12-də Mərkəzi Avropa vaxtı ilə saat 16.00-da (Bakı vaxtı ilə 18.00) baş tutacaq.
 Mövzu ilə bağlı xorvatiyalı deputat Domaqoy Hayduko-viç məruzə ilə çıxış edəcək.
 □ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Məşavət"**

Sumqayıt avtobusları "BakıKart"a keçir?

2021-ci il sentyabrın 28-dən avtobuslarda kart sistemindən istifadə edilməsinə başlanılsa da, cəmi 54 gün çəkib...

Sumqayıt şəhərində fəaliyyət göstərən ictimai nəqliyyat 2 ildən çoxdur nağd ödənişə qaytarılıb. 2021-ci il sentyabrın 28-dən avtobuslarda kart sistemindən istifadə edilməsinə başlanılsa da, bu natamamlıq cəmi 54 gün çəkib. Səbəb aidiyyəti qurumların 206 avtobus üçün aldığı 210 validator aparatının keyfiyyətsiz və yararsız çıxması olub. Nəticədə külli miqdarda zərərle yanaşı yüzrlərlə vətəndaşın cibinə ziyan dəyib.

Qeyd edək ki, elə həmin vaxtdan "Sumqayıt Nəqliyyat" MMC tərəfindən Türkiyədən yeni validatorların gətirilməsi sifariş edilib. Amma hələ də yeni validatorların gətirilməsi barədə məlumat yoxdur.

Az müddət öncə Sumqayıtın nəqliyyat sistemi şəhər icra hakimiyyətinin tabeliyindən alınaraq Azərbaycan Yərrüstü Nəqliyyat Agentliyinin (AYNA) tabeliyinə verilib.

Şəhər sakinlərini narahat edən başlıca problemlərdən biri nəhayət ki, avtobuslarda

gediş haqqı ödənişinin kart sistemində keçirilməsinin nəticəsi ilə bağlıdır.

Maraqlıdır, Sumqayıtda fəaliyyət göstərən ictimai nəqliyyat kart sistemində nə vaxt keçəcək və "BakıKart" Sumqayıtda da keçərlili olacaqmı?

Məsələ ilə bağlı AYNA-nın mətbuat katibi Tural Orucov Bizim.media-ya açıqlamasında bildirib ki, agentlik köhnədən miras qalan bütün məsələləri

bu məsələ prioritet hesab olunur. Nağdsız ödəniş sistemində keçidlə bağlı Sumqayıtda layihə hazırlanır".

"BakıKart"ın Sumqayıtda tətbiqinə gəlincə, Tural Orucov bu barədə hələ məlumatın olmadığını vurğulayıb.

Xatırladaq ki, "Sumqayıt Nəqliyyat" MMC-nin tərəfdaşlığı ilə Sumqayıt şəhərində ictimai nəqliyyatda kartla ödəniş sistemi ilkin olaraq 2021-ci ilin fevralında 9 sayılı marşrut xətti üzrə həyata keçirilən avtobuslarda tətbiq olunub. Mərhələli şəkildə avtobuslarda xüsusi cihazlar - validatorlar quraşdırılıb. Sentyabrın sonunda isə tam olaraq kart sistemində keçilib.

Bu kartların ilk dəfə olaraq gediş haqqını təməssiz ödəmə və NFC cihazları ilə ödəmə sistemini daşıyan funksiyalara malik olduğu bildirilsə də, tətbiqə başladığı gündən sərhədlərə problem yaradıb.

Əhali əlindəki dolları manata dəyişməyə başlayıb - səbəb

Əkrəm Həsənov: "İnsanlar pul ehtiyatlarını həmişə dollarla saxlamağa üstünlük verirlər"

Mərkəzi Bankın bir neçə gün əvvəl bu ilin 7 ayının nəticələri ilə bağlı açıqladığı son hesabatı əsasən, banklar tərəfindən əhalidən nağd yolla 139,5 milyon ABŞ dolları alınıb. Əhaliyə satılan xarici valyutanın məbləği isə 114,28 milyon dollar təşkil edib.

Bu da onu göstərir ki, əhali əlindəki dolları manatla dəyişməyi üstün tutur. Belə ki, bankların əhalidən aldığı dolların həcmi əhaliyə satılardan kəskin fərqlənir.

Əhali niyə bu pulları əlindən çıxarmaq istəyir? Nəyə görə əlindəki dolları manatla dəyişmək istəyir?

Bank sahəsi üzrə ekspert Əkrəm Həsənov "Bakı-Xəbər"ə açıqlamasında qeyd etdi ki, əhalinin əlində manat ehtiyatı azdır: "Ümumiyyətlə, əhali pul ehtiyatlarını həmişə dollarla saxlamağa üstünlük verir. Artıq gəlirləri azalıb və cari xərclərini saxlaya bilmirlər və buna görə də dollar ehtiyatlarını satırlar. Bununla da həm manat əldə etmək, həm xərclərini bağlamaq, həm də ailələrinin gündəlik və həftəlik xərclərini qarşılamaq istəyirlər".

Ekspertin sözlərinə görə, iyunda bu vəsaitlər 18 milyard 400 milyon manat, iyulda 18 milyard 262 milyon manat təşkil edirdisə, bu, avqust ayında 18 milyard 116 milyon manata düşmüşdü. Bu da sübut edir ki, manat getdikcə azalır. Ona görə ki, AMB banklara verdiyi manatla kreditin məbləğini azaldıb, bununla belə, uqot dərəcəsini artırmaqla məşğuldur. Bunu da ona görə edir ki, banklar krediti az götürsünlər. Bir sözlə, AMB-dən az pul çıxır, dövryyədə olan manatın həcmi azalır və bu valyutaya olan inam azalır: "Mərkəzi Bank bununla qiymət artımının və milli valyutanın məzənəsinə ola biləcək təhlükənin qarşısını alır. Eyni zamanda dövryyədə olan manatın həcmi azaldır ki, bu da manata olan ehtiyacı daha da artırır. AMB pul siyasətini yumşaldarsa və kreditin məbləğini artırırsa, o zaman milli valyutanın da həcmi artacaq. Əhali də bu dəfə manatla ehtiyatlarını dollara dəyişəcək. Bunu gözləməyə dəyməz. Ona görə ki, hazırkı inflyasiya qarşısında Mərkəzi Bank "yumşaq" pul siyasətinə keçməyəcək".

TƏBİB açıqladı: bu hallarda ölüm...

Ölüm şəhadətnaməsi hansı hallarda gec verilə bilər?

Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi (TƏBİB) ölüm şəhadətnaməsinin hansı hallarda gec verilməsinin səbəbini açıqlayıb.

Medicina.az-ın məlumatına görə, TƏBİB-in Hüquq departamentinin Korporativ hüquq şöbəsinin aparıcı məslə

hətçisi Gülnar Hacıyeva bildirib ki, ölüm haqqında şəhadətnamələr bir sıra hallarda gec verilə bilər.

Aşağıdakı hallarda isə tibbi şəhadətnamə patoloji-anatomik və ya məhkəmə-tibbi müayinə apararıb tibb müəssisəsi tərəfindən verilir:

- hamiləlik və doğuşla

əlaqədar baş vermiş ana ölümləri zamanı;

- infeksiya xəstəlikləri və ya onlara şübhə olduğu hallarda;

- tibbi müayinə və müdaxilə zamanı baş verən və səbəbləri araşdırılmalı olan ölüm hallarında;

- zorakı ölümə şübhə olduğu hallarda;

- ölümün baş vermə səbəbi məlum olmayan digər hallarda;

- ölünün qohumları tərəfindən müayinə və müalicəsi ilə bağlı şikayət olduğu hallarda.

Qeyd olunan hallarda şəhadətnamənin verilməsi üçün patoloji-anatomik yar

manın aparılması məcburi hesab edilir. Lakin vəfat edən şəxsin ailə üzvlərinin və ya yaxınlarının patoloji-anatomik yarmının aparılmasına etiraz etmələri, habelə patoloji-anatomik yarma aparılmasından vəfat edən şəxsin dəfn edilməsi ölümün baş vermə səbəblərinin müəyyənləşdirilməsinə maneə yaradır.

Yaşayış yerində baş vermiş ölüm hadisələri üzrə ölüm haqqında tibbi şəhadətnamənin verilməsi ilə bağlı görüləcək tədbirlər yaşayış yerinin kənd, qəsəbə və şəhər olmasından asılı olaraq dəyişir.

Ölüm hadisəsi yaşayış yerində (kənd və qəsəbə istisna olmaqla) baş veribse, Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım Stansiyasının (TTYS) həkimi ölüm hadi

səsini təsdiq edir, bu barədə çağırış vərəqəsində qeydiyyat aparmaqla vəfat edən şəxsiyyətin təsdiq edən sənəd əsasında "Xəbərdarlıq vərəqəsi"ni ölüm haqqında şəhadətnaməni vermək hüququ olan tibb müəssisələrinə təqdim etmək üçün doldurur və ölüm hadisəsi barədə ərazi üzrə polis və ya prokurorluq orqanına (hüquq-mühafizə orqanı) məlumat verir. Ölüm hadisəsi rayonun (şəhərin) rayonunu istisna olmaqla kənd (qəsəbə) yerində baş veribse, kənd sahə xəstəxanasının (həkim məntəqəsinin) həkimi və ya tibb məntəqəsinin feldşeri ölüm hadisəsini təsdiq edir və hadisə barədə hüquq-mühafizə orqanına məlumat verir. Zorakı ölümə şübhə olduğu hallarda, TTYS-in həkimi və ya kənd sahə xəstəxanasının (həkim məntəqəsinin) həkimi və ya tibb məntəqəsinin feldşeri hüquq-mühafizə orqanlarının nümayəndəsi gələnə qədər meyitin yanında gözləməlidir.

Ölüm hadisəsi yaşayış yerində (kənd və qəsəbə istisna olmaqla) baş veribse, Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım Stansiyasının (TTYS) həkimi ölüm hadi

"Bir neçə evi və villası olanlardan yüksək vergi tutulmalıdır"

"Varlı insanların çox böyük əmlak və villalarından yüksək vergi tutulmalıdır. Azərbaycanda bu məsələ ilə bağlı heç bir fərq qoyulmur. Kasıbın daxmasından da, varlının villasından da eyni vergi tutulur. Ədalətsizdir..."

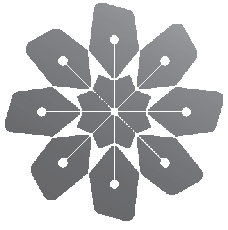
Bu təkliflə Bizim.media-da iqtisadçı-hüquqşünas Əkrəm Həsənov çıxış edib. Onun sözlərinə görə, tutulan vergi hesabına insanların pensiyasını artırmaq lazımdır:

"Bu yol var. Amma nədənsə bunun üstündən keçirlər. Dövlətdən və ya məmurlardan pensiyanın artırılmasını soruşanda "pul yoxdur" deyirlər. O pulun yerini isə göstərim. Hansı ailənin bir neçə torpağı, evi varsa, artıq onlardan hamı kimi yeni vergi tutulmamalıdır. Hətta o evlər və torpaqlar villa deyilsə belə..."

Çox böyük villa sahiblərindən, hansı ki, bağında xeyli sayda fəhləsi, bağbanı, hətta qanunsuz olaraq xaricdən gətirdiyi işçisi fəaliyyət göstərir. Onlardan isə yüksək vergi - il-də 20-30 min manat tutulmalıdır. Amma bu məsələdə ictimai nəzarət olmalıdır.

Həmçinin Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri açıq və şəffaf olmalıdır. İnkişaf etmiş ölkələrdə reyestrə daxil olan kimi hansı əmlakın kimə məxsus olduğu barədə məlumat çıxır.

Nəinki əmlakı, evinin və həyətinin planını da görürsən. İndiyə kimi heç bir deputat və ya məmur deyə bilmir ki, niyə reyestrə hər şey açıq deyil".

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə “Böyük Qayıdış”

“Qarabağa Böyük Qayıdış” planı çərçivəsində məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına qayıdışı prosesi davam edir. Füzuli şəhərinə daha 114 ailə köçürüləcək. Bununla əlaqədar Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi Füzuli şəhərinə növbəti mərhələdə köçürüləcək ailələr arasında püşkatma keçirib.

Püşkatmada 114 ailə (412 nəfər) iştirak edib. Ailə tərkibinə uyğun olaraq, onlardan 45-i ikiotaqlı, 54-ü üçotaqlı, 15-i dördotaqlı mənzillə təmin olunub. Həmin ailələr indiyədək Bakı və Sumqayıt şəhərlərində, Abşeron rayonu ərazisində müvəqqəti məskunlaşma yerlərində yaşayıblar. Püşkatmanın keçirilməsi məcburi köçkünlərin yerləşdirilməsində obyektivliyi və şəffaflığı təmin etmək məqsədi daşıyır. Məcburi köçkün ailələrin nümayəndələri püşkatma vasitəsilə onlara verilən evlərin dəqiq ünvanını müəyyənləşdiriblər. Püşkatmada iştirak etmiş ailələr yaxın günlərdə Füzuli şəhərinə yola salınacaqlar.

Bu proses çərçivəsində hər kəs tərəfindən sevinclə qarşılanan daha bir addım atılacaq.

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev son çıxışında Ağdamda Qarabağ Universitetinin inşa ediləcəyini bildirib. Məsələ ilə bağlı “Unikal”-a açıqlama verən dilçi ekspert Güler Mübariz bildirib ki, 44 günlük Vətən müharibəsi və ötən ay həyata keçirilən anti-

terror əməliyyatlarından sonra Azərbaycanın bütün ölkə ərazisində öz suveren hüquqlarının bərpası, Qarabağ iqtisadi regionunda yenidənqurma və bərpa işləri çərçivəsində təhsil ocaqlarının inşası ən vacib amillərdən biridir: “Digər bir tərəfdən də, məlum olduğu kimi, Xankəndidə sovet dövründə Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü və iştirakı ilə Bakı Dövlət Universitetinin Xankəndi bölməsi, sonradan isə Xankəndi Dövlət Universiteti fəaliyyət göstərərək 30 illik işğal dövründə bu universitetin texniki və elmi bazası yerlə-yeksan edilib. Ona görə də həm Xankəndi Dövlət Universitetinin elmi-texniki bazasının müasir tələblərə cavab verən formada təşkil, həm də Ağdamda inşa ediləcək ali təhsil ocağı Azərbaycan elminə böyük töhfə vermiş olacaqdır”.

Güler Mübariz paytaxt Bakıda fəaliyyət göstərən bəzi ali təhsil ocaqlarının Qarabağ iqtisadi regionuna köçürülməsinin vacibliyini də qeyd edib. Ekspert hesab edir ki, bu, həm bölgənin inkişafına, həm də turizmin müxtəlif sahələrinə öz

Böyük Qayıdış

YENİ ÜSAVAT
N 182 (8318) 11 oktyabr 2023

“Ağdamda universitetin açılışı qayıdışı xeyli sürətləndirəcək”

Qarabağ Universiteti regionda çoxşaxəli təsir imkanlarına malik olacaq

müsbət təsirini göstərə bilər: “Bundan başqa, istər Xankəndi, istərsə də yeni inşa ediləcək ali təhsil ocaqlarında ciddi, müasir tələblərə cavab verən bölmələrlə yanaşı, Qədim Azərbaycan tarixi və dili, ədəbiyyatı, Qarabağ folkloru, xalçaçılıq və digər əhəmiyyətli fəhriyyətlərin olması vacibdir”.

Əslən Ağdamdan olan, Qarabağ Azadlıq Təşkilatının sədri Akif Nağı bildirdi ki, bölgələrdə universitetlərin açılması vacib məsələdir: “Torpaqlarımız işğal ol-

duğunda olanda da bu məsələ bir neçə dəfə qaldırılmışdı, biz də müdafiə etmişdik. O vaxt Qarabağ Universitetinin Bərdədə açılması təklif olunurdu. Amma böyük zəfərdən sonra hökmən azad olunan şəhərlərdən birində açılmalıdır. Deyildiyi kimi, Ağdam daha uyğun məkandır, həm coğrafi mövqeyinə, həm də bölgənin nəzərdə tutulan mərkəzi statusuna uyğundur. Ağdam iri şəhər kimi nəzərdə tutulur və bu iri şəhərdə universitetin olması vacibdir. Bu, yalnız tibb universite-

ti deyil, Türkiyə nümunəsinə uyğun bir universitet olmalı, orada tibb və bütün digər fəhriyyətlər olmalıdır. Universitetin açılışı məcburi köçkünlərin öz yurdlarına qayıdışını da xeyli sürətləndirəcək və stimullaşdıracaq. Keçmiş məcburi köçkünlər övladlarının yaxınlıqda yerləşən universitetlərdə təhsil almasında maraqlı olacaqlar. Bu universitet həm də regionda mədəniyyət, elm, təhsil mərkəzi kimi fəaliyyət göstərəcək. Burada Bakının “universitet yüngü”nün yüngülləşdirilməsinə

də nəzərə alınmalıdır. Bakının yükünün azaldılması fikri pis mənada başa düşülməməlidir. Sadəcə, bu qəddər əhalinin, müəssisələrin, o cümlədən təhsil ocaqlarının olması məntiqli deyil, insanların həyatına mənfi təsir göstərir. Mən deyirdim ki, Bakıdakı universitetlərdən bir neçəsini bölgələrə, o cümlədən Qarabağa köçürmək olardı. Həmin universitetlər bütün kontingenti, texniki bazası, digər imkanları ilə birlikdə köçürülməlidir ki, yerlərdə işi dərhal davam etdirmək mümkün olsun. Son aylarda köçkünlə-

rin öz yurdlarına qayıtması prosesinin sürətlənməsi də nəzərə alınmalıdır. Elə bugünlərdə məcburi köçkünlərin daha yeni partiyası Füzuliyə yola salınacaq. Onları yerlərdə elm-təhsil mərkəzlərinin, o cümlədən universitetlərin olması həvəsləndirir. Hər bir valideyn üçün övladlarının təhsili ən vacib məsələdir. Geri qayıdaraq öz universitetində təhsil almaq perspektivi hər kəsi sevindirir və gələcəyə inamını artırır. Bütün deyilənlər bir daha göstərir ki, Qarabağ universiteti regionda çoxşaxəli təsir imkanlarına malik olacaq, həm elm-təhsil, həm də ictimai fəaliyyət mərkəzinə çevriləcək”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

Dünya azərbaycanlıları ayaqda

Azərbaycan diasporu Böyük Britaniyanın London və Mançester şəhərləri də daxil olmaqla, Vaşinqton, Nyu-York, Atlantada da aksiya keçirib

Dünya azərbaycanlıları bir neçə gündür ki, xarici ölkələrdə aksiyalar keçirirlər. Oktyabrın 8-də Varşavadakı Azərbaycan icması şəhərin mərkəzi meydanında sülh yürüşü keçirib. Aksiya Azərbaycanın Qarabağda sülh naminə atdığı addımların, münafiqşənin başladığı gündən indiyədək nümayiş etdirdiyi sülhpərvər mövqeyini polyak və dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmaq məqsədi daşıyır.

Daha öncə isə ABŞ-ın Vaşinqton, Nyu-York, Atlanta şəhərlərində Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal illərində Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində kütləvi şəkildə basdırılan minlərlə faciəvi nəticələrini əks etdirən məlumat xarakterli aksiyalar keçirilib.

Qeyd edək ki, ötən həftələrdə Azərbaycan diasporu Böyük Britaniyanın London və Mançester şəhərlərində də məlumatlandırma aksiyası keçirib. Britaniya Azərbaycan Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə baş tutan və 8 saat davam edən aksiya zamanı müxtəlif şüarları, həş-təqləri və məlumatları əks etdirən LED ekranlı yük avtomobilləri London və Mançester şəhərlərinin izdihamlı mərkəzi küçələrində hərəkət edib.

dik. 23 saat ərzində də suverenliyimizi bərpa etdik. Erməni terrorizmini məhv etdik. Eyni zamanda müxtəlif ölkələrdə Azərbaycan səfirliklərinə və diplomatlarına istər ermənilər, istərsə də başqa dövlətlər tərəfindən müəyyən arzu olunmaz hücumlar, hətta terror aktları oldu. Belə olan halda bizim səfirliklərimizin və diasporumuzun birgə təşkilatçılığı formalaşdırmaqda rolu böyük oldu. Diasporun apardığı bu fəaliyyət azərbaycanlıların sülhə çağırışı ilə müşayiət olunur. Bu da xoş və yeni tendensiya. Biz dəfələrlə

ermənilərin, istərsə də bezi digər dövlətlərin dağıdıcı misisiya ilə çıxışına şahidlik etmişik. Azərbaycanlılar isə nümayişlərdə sülhə, birgəyaşayışa çağırış, dünya dövlətlərinə xoş münasibət kimi şüarlar ortaya çıxarıb. Bu, həm də beynəlxalq aləmdə yaxşı nümunədir. Bütün dünyada sülhə çağırış edən, müharibəyə yox deyən millət və dövlət kimi tanınır. Bunu mən çox uğurlu hesab edirəm”.

Deputat vurğulayıb ki, görülməli işlər hər şeyi bitmiş hesab etmək olmaz: “Biz bu işləri Türkiyənin güclü

diasporu ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində aparmalıyıq. Eyni zamanda xaricdəki Cənubi Azərbaycandan olan soydaşlarımızın da aktivləşməsinə ehtiyac var”.

Milli Məclisin digər deputatı Nəsim Məhəməliyev isə vurğulayıb ki, ümumiyyətlə, son üç ildə diaspor təqdirəlayiq işlər görüb: “44 günlük müharibə dövründə Amerikadan tutmuş, Avropanın bir çox ölkələrinə qədər Azərbaycan diasporunun güclü fəaliyyətini müşahidə etdik. Çoxsaylı, oturuşmuş, beynəlxalq birlik tərəfindən də qəbul olunmuş erməni diasporuna qarşı azsaylı soydaşlarımız, o cümlədən gənclərimiz öz fəaliyyətlərini yürütdülər. Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya yayılmasında, yaşadıkları, məskunlaşdıqları ölkələrdə ictimai rəyin Azərbaycan lehinə formalaşmasında çox ciddi işlər gördülər. Bir sıra ölkələrdə diaspor təşkilatlarımıza qarşı haqsız münasibət göstərildi, hətta bəzi hallarda fiziki zorakılıq da tətbiq edildi. Lakin diasporemiz Azərbaycanın haqq işinə dəstək verdi. Çəkinib qorxmadılar, varlıqlarını sübut etdilər”.

N.Məhəməliyev son dövrlər keçirilən aksiyala-

rın olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini söyləyib: “Son hadisələrdə 200 ildən bəri yürüdülməyən erməni siyasətini məğlub etmişik. Artıq dünyada ermənidən daha çox erməni olmaq istəyən qüvvələr var. Konkret misal kimi Fransanı göstərmək olar. Fransanın destruktiv addımları göz qabağındadır. Onun danışıqlar prosesinə qarışması indiyə kimi əldə olunan nailiyyətlərin üstündən xətt çəkdi. Bu, bölgəyə yeni bir gərginlik gətirdi. Fransa Ermənistanı silahlandırmaqla, Azərbaycan əleyhinə apardığı siyasətlə yeni müharibə hazırlayır. Bu baxımdan, Avropa Parlamentinin son qətnaməsini, ABŞ-dakı dinləmələri nəzərə alsaq, belə aksiyaların keçirilməsinə böyük ehtiyac var. Dünyanın müxtəlif nöqtələrində var ki, xüsusilə nəzarətdə saxlanılmalıdır. ABŞ, Brüssel və bir sıra nöqtələr var ki, geosiyasi proseslərdə aparcı rol oynayır. Həmin mərkəzlər bilməlidir ki, Azərbaycan xalqı öz taleyini biganə deyil, Azərbaycan xalqı əleyhinə istənilən siyasət diaspor təşkilatlarımız tərəfindən nəzarətdə saxlanılmalıdır. Son aksiyaların da kifayət qədər əhəmiyyətli olduğu göz qabağındadır”.

Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) qlobal iqtisadi artımın 2023-cü ildə 3 faiz, gələn il isə 2,9 faiz olacağını proqnozlaşdırır. Bu barədə fondun Vaşinqtonda təqdim etdiyi dünya iqtisadiyyatının inkişaf perspektivlərinə dair hesabatında məlumat verilir. Hesabata görə, global artım tempi orta illik ifadədə 2022-ci ildəki 3,5 faizdən 2023-cü ildə 3 faizə, 2024-cü ildə isə 2,9 faizə düşəcək. Beləliklə, fondun 2024-cü il üzrə global artım proqnozu iyulda qlobal artım proqnozu müqayisədə 1 faiz bəndi azaldılıb.

Hesabatda qeyd olunur ki, əsas iqtisadiyyatların baza inkişaf trayektoriyalarında daha böyük dəyişikliklər var: ABŞ üçün perspektivlər daha müsbət, Çin və avrozona üçün isə mənfidir: "Qlobal iqtisadiyyat son 75 ilin ən böyük şokunu yaşadığından üç il sonra, bölgələr arasında artım templərindəki genişlənmə fərqlər fonunda çətinliklərin aradan qaldırılması başa çatmayıb".

BFV ekspertlərinin fikrincə, global iqtisadiyyatda bərpa prosesi bir neçə amil, o cümlədən "pandemiyanın uzunmüddətli nəticələri", Rusiyanın Ukraynadakı işğalçı müharibəsi, habelə "geosiyasi parçalanmanın güclənməsi" səbəbindən məhdudlaşır.

BVF ekspertləri diqqəti Çindəki vəziyyətə yönəldirlər. Onlar hesab edirlər ki, bu il Çində 5 faiz, 2024-cü ildə isə 4,2 faiz iqtisadi artım qeydə alınacaq. Bu isə iyulda qeyd olunan 0,2 faiz bəndi, 2024-cü il üzrə isə 0,3 faiz bəndi azaldılması deməkdir.

Fond ekspertləri Çində iqtisadi artımı məhdudlaşdıran əsas amil kimi daşınmaz əmlak bazarındakı böhranı qeyd edirlər. Onların fikrincə, bazarın ən böyük oyunçularından biri olan "Country Garden"-in üzvləşdiyi likvidlik problemi bütün sektora yayılmaqdadır: "Tikinti şirkətləri maliyyələşmə baxımından kəskin çatışmazlıq yaşayırlar. Bu isə əvvəlcədən pulu alan tikintiləri başa çatdırmağa imkan vermir. Belə vəziyyət mənzil alıcılarının inamını azaldır və bazarda tənəzzülə gətirib çıxarır".

"The Wall Street Journal"-in şirkətin açıqladığı məlumata istinadən xəbər verir ki, "Country Garden Holdings" borcunun bir hissəsini ödəmək imkanında deyil və qeyri-yuan valyutalı borclar üzrə bütün öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirə bilməyəcəyini elan edib. Qəzet bildirir ki, "Country Garden"-in bəyanatı əslində onun defolt olacağını göstərir. İyun

Valyuta Fondu Çində azalma, ABŞ-da artım gözləyir

Avrozona iqtisadiyyatının problemləri dərinləşir

ayına olan məlumata görə, şirkətin 15,3 milyard dollar beynəlxalq öhdəliklərdən ibarət olmaqla, ümumi borcu 187 milyard dollar təşkil edib. O cümlədən "Country Garden" 470 milyon HongKong dolları (60,1 milyon dollar) təşkil edən əsas borcunu vaxtında ödəyə bilməyib: "Şirkət həmçinin ne ilkin müəyyən edilmiş tarixlərdə, nə də təbiiq olunan güzəşt dövrlərində bütün ofşor ödəniş öhdəliklərini, o cümlədən ABŞ dolları istiqrazları üzrə öhdəlikləri yerinə yetirə bilməyəcəyini gözləyir".

BFV ekspertləri həmçinin Çinin əmək bazarındakı qeyri-müəyyənliyi iqtisadi artım üçün ikinci böyük təhdid kimi qiymətləndirirlər. İyunda 20 faizi keçən gənclər arasında işsizlik səviyyəsi bu qeyri-müəyyənliyin əsas göstəricisidir. Bundan əlavə, Çində istehlakçı inam indeksi də aşağı olaraq qalır: "Sənaye istehsalı, biznes investisiyaları və ixrac da zəifləyir ki, bu da xarici tələbin azalması və geosiyasi qeyri-müəyyənliklə müşayiət olunur".

Qeyd edək ki, Çin hazırda ən böyük alıcısı olan Avropa İttifaqı ilə ciddi ticarət problemləri yaşayır. Avropa Komissiyası (AK) oktyabrın əvvəlində Çində dövlət subsidiyasının elektromobil istehsalında rolunu müəyyən

ləşdirmək üçün araşdırmaya

başlayıb. Daha sonra məlum olub ki, Avropa İttifaqı həmçinin Çində külək turbinləri istehsalına dövlət subsidiyasının qiymətlərə təsirini araşdırmaq niyyətindədir. Avropa şirkətlərinin AB-nin Çinin yaşıl texnologiyasından həddən artıq asılı olması ilə bağlı narahatlıqları fonunda Brüssel artıq Çin şirkətlərinin külək turbinlərinin qanadlarından polad idxalına tətbiq etdiyi şüşə lifinə əlavə rüsum tətbiq edib.

İndi isə Avropa İttifaqı Çin hökumətinin ölkənin polad istehsalçılarına mümkün subsidiyaları ilə bağlı araşdırmaya başlamaq niyyətindədir. "Financial Times" qəzetinin yazdığına görə, Brüsselin bu addımı Vaşinqtonun istəyi ilə atılır. Belə ki, Donald Trampın 2018-ci ildə Avropa İttifaqından polad idxalına tətbiq etdiyi rüsumların ləğvi müqabilində Ağ Ev Brüsseldən Çin polad istehsalçılarına qarşı tədricən bir görməyi istəyib. Xatırladaq ki, Tramp yerli istehsalçıları qorumaq məqsədilə Al-dən polad idxalına 25 faiz, alüminium idxalına isə 10 faiz əlavə rüsum tətbiq etmişdi. 2020-ci ildə prezident Co Bayden 21,5 milyard dollarlıq məhdudiyyətləri ləğv edərək polad və alüminium idxalına əlavə rüsumları tam dayandırmaq üçün danışıqlara başladı.

Qəzet xatırladır ki, Brüssel artıq idxal olunan məhsul

ların təxminən yarısını əhatə edən 10 kateqoriya Çin poladına antidempinq rüsumları, eləcə də bəzi polad məhsullarına kvota tətbiq edib.

ABŞ və Avropa İttifaqının tətbiq etdiyi məhdudiyyətlər Çinin onlara ixracında ciddi azalmaya gətirib çıxarmadı. Rusiya və İran kimi sanksiyalı dövlətlərə ixracdakı artım bu azalmanı kompensasiya etmək gücündə deyil. Bu isə Pekinin iqtisadiyyatda baş qaldıran problemləri aradan qaldırmaq üçün dövlət müdaxiləsini artırmaq imkanlarını məhdudlaşdırır.

BVF həmçinin Avrozonanın iqtisadi artımına dair proqnozlarını pisləşdirib: 2023-cü ilin yekununda 0,7 faiz, 2024-cü ildə isə 1,2 faiz artım gözləyir. İyulda bu göstəricilər müvafiq olaraq 0,9 faiz və 1,4 faiz idi. Fond ekspertləri Avrozonada iqtisadi artım üçün əsas təhlükə kimi böyük iqtisadiyyatlar arasında fərqin yaranmasını qeyd edirlər. Belə ki, Almanıyanın iqtisadi artım proqnozu 0,2 faiz azaldılmaqla -0,5 faizə endirilib, Fransa üzrə isə proqnoz 0,2 faiz bəndi artırılmaqla 1 faizə çatdırılıb.

BVF-nin ABŞ-la bağlı proqnozlarında isə dəyişikliklər müsbət xarakterlidir. Belə ki, qurum 2023-cü ildə ABŞ-da 2,1 faiz, gələn il isə 1,5 faiz iqtisadi artım gözləyir. İyulda qeyd olunan məhsul

sədə bu göstəricilər 0,3 faiz bəndi və 0,5 faiz bəndi artırılıb. Fondada bu artımı ilin ikinci rübündə biznesə investisiyaların çoxalması və istehlakın davamlı artımı ilə əsaslandırırırlar. Həmçinin hesabatda bildirilir ki, ABŞ-da işçi qüvvəsinə ehtiyac yüksək olaraq qalır. Buna baxmayaraq, Federal Ehtiyatlar Sisteminin sərt monetar siyasəti, əmək haqqı artımının təsiri ilə 2023-cü ilin ikinci yarısında və 2024-cü ildə iqtisadi artım sürəti zəifləyəcək.

Qeyd edək ki, sentyabrda ABŞ iqtisadiyyatında iş yerlərinin sayında rekord sayda - 336 min artım qeydə alınıb. Ölkənin Əmək Nazirliyinin məlumatına görə, bu, son 8 ayda ən yüksək göstəricidir. "Trading Economics" ekspertləri orta hesabla 170 min artım gözləyirdilər. Yenidən işlənmiş məlumatlara görə, avqustda ABŞ-da iş yerlərinin sayı əvvəllər elan olunduğu kimi, 157 min yox, 227 min artıb.

İş yerlərinin artmasına baxmayaraq, sentyabrda ABŞ-da işsizlik səviyyəsi avqustda olduğu kimi, 3,8 faiz təşkil edib. Analitiklər bu rəqəmin 3,7 faizə qədər azalacağını gözləyirdilər.

ABŞ-dan gələn daha bir pozitiv xəbər xarici ticarət kəsinin avqustda əvvəlki ayla müqayisədə demək olar ki, 10 faiz azalaraq 58,3 mil-

yard dollar təşkil etməsidir. Ölkənin Ticarət Nazirliyi bildirir ki, bu, 3 il ərzində - 2020-ci ilin sentyabrından bəri ən aşağı göstəricidir.

Yenidən işlənmiş məlumatlara görə, iyulda mənfəti ticarət saldosu əvvəllər elan edildiyi kimi, 65 milyard dollar deyil, 64,7 milyard dollar təşkil edib. "Trading Economics"-in məlumatına görə, analitiklər orta hesabla avqustda bu rəqəmin 62,3 milyard dollar təşkil edəcəyini, yeni 4,2 faiz azalacağını proqnozlaşdırırdılar.

Avqust ayında ixrac 1,6 faiz artaraq 256 milyard dollara çatıb ki, bu da son 5 ayın ən yüksək həcmidir. İxracın artımında neft və neft məhsulları, yarımkəçirici məmulatları və əcazılıq məhsullarının payı daha çox olub.

Eyni zamanda idxal 0,7 faiz azalaraq 314,3 milyard ABŞ dolları təşkil edib. Bu zaman telefon və elektrik cihazlarının alışı daha çox azalması qeydə alınıb. Ötən ay əmtəə ticarəti kəsiri 5,5 milyard dollar azalaraq 84,5 milyard dollara düşüb, xidmətlər üzrə müsbət saldo isə 1 milyard dollar artaraq 26,2 milyard dollara çatıb.

Çinlə ticarət kəsiri 1,3 milyard dollar azalaraq 22,7 milyard dollar olub. Yanvar-avqust aylarında ABŞ-ın xarici ticarət kəsirinin ümumi həcmi ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 20,7 faiz azalıb. Bununla yanaşı, ixrac 1,1 faiz artıb, idxal isə 4,3 faiz azalıb.

BVF-nin iqtisadi artım proqnozlarına müsbət dəyişiklik etdiyi daha bir ölkə Rusiyadır. Ukraynadakı işğalçı müharibəyə görə Qərbin ən ağır sanksiyalarına məruz qalan Rusiyada BVF ekspertləri 2023-cü ildə 2,2 faizlik iqtisadi artım gözləyirlər. Bu, iyulda qeyd olunan 0,7 faiz bəndi çoxdur. 2024-cü ildə isə Rusiya iqtisadiyyatında artım 1,1 faiz təşkil edə bilər. Bu, iyulda qeyd olunan 0,2 faiz bəndi azdır.

Yeri gəlmişkən, fond ekspertləri Azərbaycanda 2023-cü ilin yekununda 2,5 faiz artım gözləyirlər. Bu, apreldəki proqnozdan 0,5 faiz bəndi azdır. Fond 2024 və 2028-ci illərdə Azərbaycanda eyni həcmdə - yeni 2,5 faiz artım proqnozlaşdırıb ki, bu da əvvəlki proqnozdan 0,1 bəndi azdır.

Azərbaycan İqtisadiyyat Nazirliyi 2023-cü ildə ÜDM-in artımını 1,9 faiz, 2024-cü ildə 2,4 faiz, 2025-ci ildə 2,9 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırıb.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məsəvat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 182 (8318) 11 oktyabr 2023

Oktyabr

Kişinin diabet olduğunu göstərən əlamətlər

Diabet Azərbaycanda sürətlə yayılan, daha çox 45-50 yaşdan bürüzə verən xroniki xəstəlikdir. Bu zaman orqanizm kifayət qədər insulin hasil edə bilmir.

Qadın və kişilərdə bərabər görülür. Amma kişilərdə erkən əlamətlər fərqli ola bilər.

Milli.Az medicina.az-a istinadən xəbər verir ki, kişilər 40 yaşdan başlayaraq qəfilcən cinsi zəifliklə üz-üzə qalıblarsa, elə bu, şəkərin signalı ola bilər.

Digər əlamətlər bunlardır.

1. İştahın artması, doymamaq, hədsiz yemək istəyi;
2. Susuzluq;
3. Gün ərzində və gecələr sidiyə tez-tez və az miqdarda getmək;
4. İşdə tez yorulma;
5. Səlikli qışada kəndidə, ağzıçı yaralar;
6. Görmənin zəifləməsi;
7. Ayaqda tükərlərin tökülməsi, bədəndə tük seyrəkləşməsi;
8. Kəskin kökəlmə və ya arıqlama;
9. Yara, kəsik izlərinin gec sağalması;
10. Erektill disfunksiya - 75% kişilərdə diabet yataqda fiasco ilə başlayır. Çünki qanda şəkərin artması damarları və sinirləri zədələyir. Kişilərdə ürək-damar sisteminə problemlər də şəkərdən qaynaqlana bilər.

Tədqiqatlar göstərir ki, kişilərdə diabet qadınlara nisbətən daha sürətlə irəliləyir və fəsadlar verir. Siqaret çəkmək onlarda retinopatiya və diabetik angiopatiyanı sürətləndirir. Eləcə də böyrək çatışmazlığı riski vardır.

Həkimə getmədikdə və şəkəri tənzimləməyə səy göstərmədikdə kişilərdə insulinə ömürlük diaqnoz olur.

Çox şoraba yemək beyində dəyişiklik yaradır

Çox duzlu qidalara, turşuya, şorabaya bağlı, meyllilik gələcəkdə həmin insanda demensiya - əqli və yaddaş pozulmasına səbəb ola bilər. Duzlu yeyənin baş beyində ciddi dəyişikliklər gedir. ABŞ-ın Kornelli Universitetinin alimləri neyrobioloq Cuzepe Farakonun rəhbərliyi ilə laboratoriyada siçanları üzərində bu təsiri yoxlayıblar. Onlar siçanlara yüksək duzlu rasion seçir və 3 ay qidaladırlar. Siçanlarda demensiya simptomları görülür və yuvalarından çıxdıqdan sonra onu tapmağa çətinlik çəkirdilər.

Alimlər təyin edib ki, artıq duz baş beyni qidalandıran arteriyaların divarlarını dəyişir, beyində kimyəvi dəyişikliklər yaranır və oksid azot sintezi dayanır. Hansı ki, məhz oksid azot damarları genişləndirir, qan dövranını təmin edir. Eləcə də yeni araşdırma sübut edib ki, duzlu qida neyronlarda tay-zülalın stabilliyini pozur. Bu zülal neyronların sağlamlıq və funksiyalarını təmin edir.

Oksid azot çatışmadığına görə, tay zülalları neyronları tərk edir, bir yerə toplaşır yapışır və neyrofibril yarıqlar əmələ gətirir. Bununla da beyin neyronları ölməyə başlayır.

Dünya əhalisi portağal şirəsinə həsrət qalacaq

Dünya sakinlərini içki hazırlamaq üçün lazım olan portağal şirəsi konsentratının qıtlığı və bahalaşması gözləyir. Bu, dünyanın ən böyük portağal tədarükçüsü olan Braziliyada məhsulun az olması ilə bağlıdır.

Digər mühüm global ғalar və sitrus bağcılığı ilə təchizatçılar da oxşar problemlərlə üzləşiblər.

Məsələn, ABŞ-da qasır-

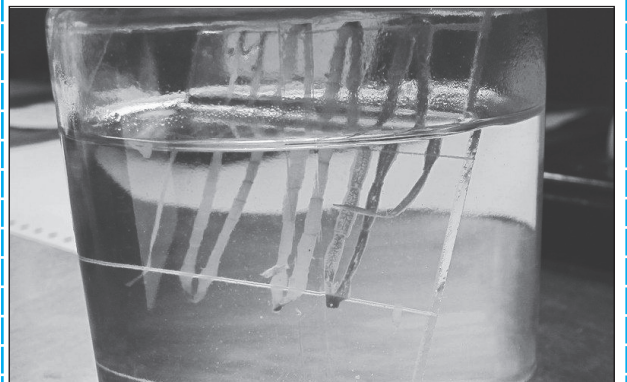
Əlverişsiz hava şəraiti qonşu Meksikada və İspaniyada da böhrana səbəb olub. Xatırladaq ki, son bir il ərzində 453 qram dondurulmuş portağal şirəsi konsentratının qiyməti 30%-dən çox artaraq 2,02 dollardan 2,73 dollara qalxıb. Eyni zamanda may ayının sonunda maksimum qiymət demək olar ki, 2,94 dollar təşkil edib. Müqayisə üçün qeyd edək ki, keçən ilin əvvəlində eyni həcmdə konsentrat cəmi 1,42 dollara başa gəlirdi.

Gələn il Braziliya və ABŞ-da aşağı məhsuldarlıq davam edərsə, bu, global sitrus bazarında böhranı daha da gücləndirə bilər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Son ana kimi Eynşteynin yanında olan tibb bacısı alman dilini bilmədiyi üçün yəhudi əsilli alman fizikin ölümündən öncə nə dediyi bilinmir.
- * Hər bir insan orta hesabla 290 min dəfə gülür.
- * Hər bir insan ömrü boyunca 25 il yatır.
- * Marafon qaçışı yarışlarında zəncilərin daha çox uğur qazanmasının səbəbi ayaqlarında ağı dərililərdən fərqli olaraq 2 ədəd artıq vətərin olmasıdır.
- * Hər bir insan ömrü boyunca təxminən 2 milyon dəfə biri-birinə söz verirlər.
- * İşləyən insanlar təqribən 5 ilini oturmaqla keçirirlər.
- * Hər bir insan yemək bişirmək üçün 2.5 ilini, yemək üçün isə 3,5 ilini sərf edir.
- * Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcəyirlər.
- * Qadınlar 8 ilini alış-verişə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- * İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər)
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarada keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransaya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * "Bugatti Veyron" avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri əriyər. Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailə ilə birlikdə yaşaya bilər.

Xərçəngin səbəbi orqanizmdəki qurdlardır

Tibb elmi xərçəngi sağalmaz xəstəlik hesab edir. Xəstəliyin əsas müalicə üsulu cərrahi əməliyyat, əlavə üsullar - kimiyaterapiya və şua müalicəsidir.

Əgər xəstə belə əziyyətlərlə 2-5 il yaşayırsa, müalicə uğurlu sayılır. Nadir hallarda xəstələr 5 ildən çox yaşayırlar. "Medicina" xəbər verir ki, müasir diaqnoz üsulları, xərçəng xəstəliyinin səbəbini tapmağa həkimlərə kömək edə bilmirlər (KT, MRT, PET, US, endoskopiya, müxtəlif analizlər, o cümlədən, histoloji analiz). Xəstəliyin səbəbi bilinmirsə, onu sağaltmaq olarmı? Əlbəttə, yox! Tikan çıxmasa, yara sağalmaz.

Əksər xəstəliklərin səbəbi - parazitlər, göbəkəklər, qurdlar, bakteriyalar, viruslar, ibtidailərdir. Digər səbəb isə stress, qorxu, neqativ xarici amillər və təsirlərdir. Parazit və göbəkəklərin yaratdığı toksinlərə həssaslıq artdıqca müəyyən orqanlarda pozulmalar, şişlər yaranır.

Xərçəng yaranan parazitlər hansılardır?

Xərçəng diaqnozu qoyulmuş bütün xəstələrdə müxtəlif növ parazitlər aşkar etmişdik. Əksər hallarda düzgün parazitoloji müalicə olunduqdan sonra xərçəng əlamətləri itir. Xərçəng diaqnozu qoyulacaq pasiyentlərdə mütləq bu parazitlər, qurdlar olur:

- Qurdlardan - trihenelloz, tosakaroz, şistosomoz, ehinokokkoz, alveokokkoz, dirofilarioz, paraqonimoz, opistorhoz. klonorhoz, fassiolöz, ankilostomoz,
- Göbəkəklərdən - nokardioz. aktinomikoz, mikozis funqoides, sporotrioz, asperqillöz, mukoroz. - Bakteriyalar (leptospiroz. brusella, öküz vərəmi) q/ ibtidailər (visseral leyşmanioz. malarিয়া, dizenteriya amöbları).

Yadınıza salın, ağcaqanad dişləyən yerdə də müvəqqəti şiş əmələ gəlir. Parazitlər isə xəstənin orqanlarını illərlə zədələyirlər! Nəticədə, şişlər, kistlər, poliplər, düyünlər əmələ gəlir, limfa düyünləri böyüyür. Onları US, rentgen, KT, MRT, PET, endoskoplarla görmək olur. Bir çox hallarda, artıq bu mərhələdə xəstələrə xərçəng diaqnozu qoyulur!

Statistik göstəricilərə görə, exinokokoz xəstələrinə 90% hallarda xərçəng diaqnozu qoyulur! Alveokokkoz ətrafındakı orqanlara çəkir. Onun hissələri qanla müxtəlif orqanlara yayılır, orada inkişaf edir. Bu xərçəngə çox oxşayır! Daxili orqanlarda bitən bir çox göbəkəklərin bədənini şişə oxşayır. Onların toxumları, kökləri qanla yayılıb, başqa orqanlarda inkişaf edirlər. Bu da xərçəngə oxşayır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 2659

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500